БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

48-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 91 (13408) | 1971 оной апрелиин 17, суббото | Сэн 2 мүнгэн

...ЮУХЭН ХАБАРАЙ ЭНЭ ҮДЭР ...ММУНИС СУББОТНИГТО БАРАН ГАРАЯ!

...н зурааша ...РЬЯНИНОВАЙ плакат. ТАСС-ай фотохронико.

КОММУНИС СУББОТНИГТО БУЛТАДАА ХАБААДАЯ!

ШЭНЭ ТАБАН ЖЭЛЭЙ ДОРЮУН АЛХАМ

ҮТЭГЖҮҮЛНЭ, БОРНОЙЛНО

Зэдын аймагай Доржо Банзаровай нэрэмжэтэ колхозой механизаторнууд шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлдэ үндэр баянургаса абахын түлөө эсэшэ сусашагүйгөөр ажаллажа байна. Республика дотор соносхогдоһон хоёр һарын эхинһээ хойшо эндэхи нуга сабшалан дээрэ 1200 тонно наг шэбхэ гаргагдаа, 400 гектар таряалан уһалагдаа, 400 гектар газарта органическа ба миниральна үтэгжүүлгэ тараагдаа, мүн 50 гектар сабшаланда аммиагай селитрэ болон суперфосфат оруулагдаа.

Тус ажахын нүхэр Шаракчиновай хүтэлбэрилдэг лугомелиоративна отрядай хүсөөр хамтадаа 1560 гектар нуга сабшалан уһалагдахаар хараалагдана. Энэ хүдэлмэри илангаяа Сагаатайн отделенидэ эршэмтэйгээр ябуулагдана.

Полнингоо шиг нойто хаһа саг соонь барихын тула колхозой механизаторнууд апрелиин 10-һаа эхилээд борнойлжо байна. Мүнөөдэрэй байдалаар эндэ 1000 гаран гектар газар борнойлогдонхой. Эрхим механизаторнууд Александр Хандажапов, Дамба Рампилов гэгшэд «ДТ-75» тракторта 15—15 борной шагтагалаад, халаан соогоо 55—60 гектарта шиг нойто барина.

— Хабарай тарилга хаһа саг соонь һайн шанартайгаар, агротехническэ бүхы заабаринуудые сахижа үнгэргэхэ, партиин XXIV съездын хараа түсэбүүдые бэелүүлхэ хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа элсүүлхэбди, — гэжэ эндэхи механизаторнууд урма баяртайгаар мэдүүлнэ.

В. ЖАРКОЙ.

Наймадахи табан жэлэйнгээ түсэб 1971 оной түрүүшын гурба һарын туршада бүтээхээр КПСС-эй XXIV съездын хүндэлэлдэ зорюулжа абаһан дээшэлүүлэгдэмэл социалис уялгаяа Кабанскын аймагай Ойморой совхозой комсомолшууд болон залуушуул амжалтатайгаар бэелүүлээ.

Олонхи комсомолшууд ба залуушуул үйлэдбэриин шиидхэхы участогууд дээрэ ажаллана. Съездын боложо байһан үдэрнүүдтэ эгээл эрхим ажалша бэрхэ юһэн залуу хүдэлмэришэд ВЛКСМ-эй зэргэдэ жагсаба. Тиихэдэ Советскэ Союзай Коммунис партиин гэшүүндэ кандидат боложо орохыень гурбан комсомолшуудта рекомендаци үгтөө.

• • •

Улаан-Үдэ хотын нооһо угаадаг фабрикада комсомол-залуушуулай 11 бригада хүдэлжэ байдаг. 1969 онойхитой жэшэбэл, эдэ бригаданууд ажалай бүтээсые 13,7 процент дээшэлүүлээ, түсэбһөө үлүүлэн 228,8 тонно нооһо угаагаа.

Район дотор соносхогдоһон залуу урлан наринжуулагшадай конкурс-харалгада комсомолой организаци нэгэдэхи һуури эзэлээ һэн. Комсомолой гэшүүн бүхэн өөрынгөө үзэл сурталай болон политическэ мэдэсээ дээшэлүүлжэ байдаг.

• • •

802-дохи мостопоездын коллектив табан жэлэйнгээ түсэбые сентябриин 28-да дүүргэбэ. Наймадахи табан жэл соо Буряадаймнай республикада 29 хүүргэ баригдаа. Тиигэжэ түсэбһөө гадуур 206 мянган түхэригэй сэбэр олзо оруулагдаа. Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэб 103 процент бэелүүлэгдээ. Энээнтэй хамта партиин XXIV съездын хүндэлэлдэ абтаһан социалис уялгань дүүргэгдэжэ, энэ оной нэгэдэхи кварталда барилга-хабсаралга хэхэ хүдэлмэриимнай түсэб мартын 19-дэ дүүргэгдэһэн байна. Ингэжэ түсэбһөө гадуур 60 мянган түхэригэй хүдэлмэри ябуулагдаа.

Тус коллектив ленинскэ ударна вахтада жагсажа, 1971 оной түсэбые декабриин 5-да дүүргэхэ, барилгануудаа һайн шанартайгаар ашаглалгада тушааха гэжэ шиидэбэ.

БАЯРТАЙ МЭДЭЭСЭЛНҮҮД

...АР БЭЛЭДХЭЛТЭЙГЭЭР УГТААБТА?

...р манай республикын ...жалшад коммунис суб... бүгэдөөрөө хабаадажа ...удэрые һайн бэлэдхэл... тахын тулада аймагууд... ...гдэһэн штабууд ямар ...ябуулһан байнаб? Иимэ ...айгаар манай газетын ...нент районно штабуудта ...үсэглэлдэр иимэ мэдээ... ...е абаба.

• • •

...ДАЕВ, КПСС-эй Зэдын ...секретарь, районно штабай ...альник:

...агаймнай ажалшад коммунис ...бботнигто эдэбхитэйгээр ...гэжэ шиидэнхэй. Ап... 17-до колхоз, совхозууд... ...бхэ зөөгдэхэ, газар уһа... сабшалан хорёолхо һур... бэлэдхэгдэхэ. Ажахы... ...шиидхэгдэһэн штабууд ...хүдэлмэриингөө түсэбүүдые ...участок бүхэндэ даабари ... Коммунис субботнигой ...гэжэ байһан бүхы хү... ...е колхозуудай правлени, ...дай дирекци, партийна ...нүүд хинан шалгажа, ...хонуудай ажалшадые ...субботнигто хабаадуулха

... совхозуудай малшад ...эл гаргажа, субботнигой ...оһон салингаа бүхэсоюз... ...о оруулха гэжэ шиидэбэ. ...хэзээ хэзээнэйхиһээ һай... ...лаха, гол хүдэлмэриин... ...гаар малайнгаа байра... ...газаа досоохиёо ариг сэ... ...хоор шиидэнхэй. Гадна ...колхоздо энэ үдэр һургааг ...гдэжэ, культурна са... ...ь хорёологдожо байна. ...ахынуудай луговодууд ... сабшаландаа гаранхай, ...аабуудаа сэбэрлэнэ, га... ...алжа байна. Субботнигой ...нэр бүри һайнаар ажал... ...ан зорилго табиба.

...аймнай предприятинуудай ...ала харюусалгатай зо... ...гданхай. Автотранспорт... ...приятинуудай хүдэлмэри... ...оз, совхозуудта туһалха. ...рэй саада тээ аймагай ...портна предприяти 34 автомашина ажахынуудта хүдэлхыень эльгээхээр хараалаад, мүнөө тэдэнь наг шэбхэ зөөлгэдэ, һургааг бэлэдхэлгэдэ, мүн бусадшье хүдэлмэридэ хабаадуулагдана. «Сельхозтехникэ» нэгэдэлэй районно отделениһээ 40 автомашина колхоз, совхозуудай мэдэлдэ үгтөө.

Энээнтэй хамта, аймагай организацинууд болон эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд барилгын хүдэлмэридэ хабаадана. Мүнөө Петропавловка тосхондо гостиница, больница баригдажа байна. Тэдэнэй барилгада олон хүнүүд хабадахаяа гараба. Һургуулинуудай һурагшад сабшалан сэбэрлэхэ, мүн нютагуудта бүтээгдэжэ байһан барилгануудта олоороо хабаадаха болоно.

Коммунис субботнигто бүхыдөө 7400 гаран хүн хабаадаха юм. Энэ үдэр ниитэ зоной үргэн хабаадалгатайгаар ехэ хүдэлмэри хэгдэжэ, ёһотойл коммунис ёһоной ажал эрхилэгдэхэ болоно.

• • •

Ф. УНАГАЕВ, КПСС-эй Мухар-Шэбэрэй райкомой секретарь, районно штабай начальник:

— КПСС-эй райкомой бюродо шиидхэгдэһэнэй ёһоор, эдэ үдэрнүүдтэ хэдэн хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдээ. Субботнигые эмхитэйгээр үнгэргэхын тулада колхоз, совхозуудай партийна организацинуудай секретарьнар зүблөөндэ хабаадажа, ямар хүдэлмэри ябуулха тухайгаа хэлсэнхэй. Мүн сомоной болон сельскэ Соведүүдэй түрүүлэгшэнэрэй, ажахынуудай мэргэжэлтэдэй зүблөөн үнгэргэгдөө. Хоёр үдэрэй саада тээ аймагай предприяти, эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд, партийна организацинуудай секретарьнар аймагай штабта сугларжа, даабаринуудые абанхай. Аймаг дотороной бүхыдөө арба мянга шахуу хүн субботнигто хабаадаха. Тэрэ тоодо эмхи зургаанууд болон организацинуудһаа 1600 хүн хүдэлхэеэ гараха байна. Аймагай промышленна болон худалдаа наймаанай предприятинуудай хүдэлмэришэд тус тустаа уялгануудые абаад, субботнигто эмхитэйгээр хабаадаха зорилго табиба.

Апрелиин 17-до колхоз, совхозуудта ехэ хүдэлмэри хэгдэхээр хараалагдана. Мүнөө газар уһалалга ажахынуудта эхилжэ байна. Энэ үдэр бүхы луговодууд сабшаландаа гараха. Тэдэнэр газараа уһалхынгаа хажуугаар наг шэбхэ тараалсаха, сабшалангаа сэбэрлэхэ юм. Механизаторнууд тарилгын машина зэмсэгүүдэй заһабарилгые хүсэд дүүргээд, тэдэнэя шалгажа бэлэн болгохо. Мүн полинууд дээгүүр үлэһэн һолоомые сэбэрлэжэ, һүрилжэ абаха даабаритай.

Гадна һургуулинуудай ахалагша классуудай һурагшад бүхы классаараа түмэр суглуулхаяа гараха, һургуулинуудайнгаа байрые ариг сэбэр болгохо юм. Мүнөө аймагаймнай штаб колхоз, совхозуудта, бүхы предприятинуудта, эмхи зургаануудта хэгдэхэ ажалые тодорхойлонхой. Коммунис субботнигой үдэр ямар ажал хэһэнээ республикынгаа штабта мэдээсэхэбди. Энэ үдэр аймагай штаб бүхы хүдэлмэреэ ударидажа, аймагайнгаа ажалшадые коммунис субботнигто олоорнь хабаадуулха болоно.

ШЭНЭ РЕКОРД

Хурамхаанай леспромхозой В. П. Парамоновой даадаг бага комплексно бригадын модошод һара бүри гурбан мянган кубометрһээ дээшэ модо бэлэдхэдэг болоһоор үнинэй. Эдэнэр байгша оной март һара соо 4352 кубометр модо бэлэдхэжэ, шэнэ рекорд туйлаба. Хандагатайн леспромхозой бригадир, Социалис Ажалай Герой А. П. Кудряшовой бригадынхид 3019 кубометр модо бэлэдхэбэ.

Хэрбээ февраль һара соо «Забайкаллес» комбинадай бага комплексно 32 бригада тус бүридөө һарадаа хоёр мянган кубометр модо бэлэдхэһэн байгаа һаа, март соо 50 бригада тус бүридөө 2000 кубометрһээ дээшэ модо бэлэдхээ.

Н. ТЮРНЕВ.

ЭРХИМҮҮДЭЙ ЭРХИМҮҮД

Электрын галаар яларһан соёл культурын ордон соо хүн зон олон. Тэдэнэй дунда залуушуул, буурал сагаан толгойтой наһажаалтаншье бии. Эдэмнай ажал дээрээ шалгарһан эрхимүүдэй эрхимүүд, бултадаа коммунис ажалай ударнигууд гээшэ. Тэдэнэй дунда заводой ажалшадай хүндэтэ айлшад — Ярүүнын аймагай совхозуудай солото малшад, механизаторнууд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд олон. Гоё һайхан хүгжэмэй ирагуу абяан зэдэлнэ. Хүн бүхэнэй үбсүүн дээрэ орден, медальнууд. КПСС-эй XXIV съезд дээрэ Л. И. Брежневэй хэһэн элидхэл тушаа тэндэ сугларагшад өөһэд хоорондоо хөөрэлдэнэд, һанал бодолоо андалданад. Тэдэнэр үргэн һаруул зал руу уригдаба. Тиигэжэ Ленинэй орденто локомотив-вагон заһабарилгын заводой коммунис ажалай ударнигуудай слет нээгдээ.

Партиин съездын хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ илажа гараһан локомотивай мөөрнүүдэй, зэд шудхалгын цехэй коллективүүд, мүрысөөндэ шалгарһан мастерска участогууд өөһэдынгөө ажалай рапортнуудые суглаанай президиумдэ барюулбад.

Һүүлээрнь заводой парткомой секретарь В. А. Уланов тобшохон элидхэл соогоо заводой ажалшадай абаһан дээшэлүүлэгдэһэн уялгануудай амжалтатайгаар бэелүүлэгдэһэн тушаа тогтон хэлэбэ.

КПСС-эй XXIV съездын хүндэлэлдэ хараалагдаһан түсэбһөө гадуур нэгэ локомотив, ТЭ-3 маркын тепловозой нэгэ дизель, ВЛ-60 маркын электровозой нэгэ тягова трансформатор, гурбан асинхронно двигательнүүдые заһабарилха, тиихэдэ хэдэн зуун тонно шэрэм, булад болон садаар шудхагдаһан хэрэгсэлнүүдые гаргаха уялгануудые заводой коллектив абаһан байгаа. Тэдэнэр эдэ уялгануудаа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэнхэй.

Заводой цехүүдэй дундаһаа локомотивай мөөрнүүдэй, зэд шудхалгын цехүүд мүрысөөндэ илажа, түрүү зэргэдэ гараба. Мүн якорьна цехэй Борис Чебунинай хүтэлбэрилдэг электрослесарьнүүдэй бригада, механическа цехэй мастер В. Е. Колодиной хүтэлбэрилдэг участок нэгэдэхи һууринуудые эзэлжэ, мүрысөөндэ эрхимлэбэд. Локомотив-хабсаралгын цехэй газорезчик Петр Челмодеев, булад шудхалгын цехэй армак хэгшэ Григорий Олзоев, якорьна цехэй изолировщик Галина Чистякова, вагон-хабсаралгын цехэй слесарь Федор Шайдуров болон бусад олон хүнүүд съездын хүндэлэлэй мүрысөөндэ шалгарһан байна.

Эдэ түрүү бригада, участогуудай коллективүүдтэ дамжуулгын Улаан тугууд, Хүндэлэлэй грамотанууд мүнгэн шангуудтайгаар слет дээрэ барюулагдаба. Үйлэдбэриин түрүүшүүлдэ Хүндэлэлэй грамотанууд, мүнгэн шангууд, сарбуугай час гэхэ мэтын үнэтэ бэлэгүүд мүн барюулагдаа:

Энэ суглаанда хабаадалсаһан Ярүүнын аймагай айлшадта мүн Хүндэлэлэй грамотанууд, үнэтэ бэлэгүүд заводой зүгһөө барюулагдаба. Эдэнэй дунда Иисэнгын совхозой хонишон Содном Бальжинимаев, һаалишан Цыренжит Жамбалова, «Юбилейный» совхозой тракторист Чимит Цыденов, хонишон Соёлма Норбоева, Комсомольско совхозой малшан Николай Черепанов, жолоошон Виктор Базаев болон, хамтадаа 39 гаран түрүүшүүлдэ шагнал барюулагдаһан байна.

Шэнэ табан жэлэй нэгэдэхи жэлэй түсэбые уридшалан дүүргэхын түлөө КПСС-эй XXIV съездын урда тээ дэлгэрһэн мүрысөөе үргэлжэлүүлхэ гэһэн шиидхэбэри суглаанда хабаадагшад нэгэн дуугаар баталан абаба.

Түгэсхэлдэ коммунис ажалай ударнигуудай суглаанда хабаадагшадта заводой уран һайханай самодеятельностиин коллектив гоё һайхан, сэдьхэл баясама концерт харуулба. Фойе соо оркестрэй аялга доро хатар наадан болоо.

Г. ДАНЗАНОВ,
заводой хүдэлмэришэн.

ШЭБХЭ ЗӨӨЛГЭЕЭ ШАМДУУЛАЯЛ!

Республикын колхоз, совхозуудай сабшалан, таряалан дээрэ наг шэбхэ хэр зэргэ гаргажа байһан тухай

1971 ОНОИ АПРЕЛИИН 10-най МЭДЭЭН

Аймагууд	Наг шэбхын таряалан дээрэ гаргагдаһаниинь (мянган тонноор)	Наг шэбхын сабшалан дээрэ гаргагдаһаниинь (мянган тонноор)
Кабанскын	26,2	—
Улаан-Үдын	21,8	6,1
Түнхэнэй	9,3	9,5
Мухар-Шэбэрэй	8,1	5,8
Сэлэнгын	7,2	10,6
Зэдын	6,3	9,9
Хяагтын	6,2	0,9
Бэшүүрэй	5,9	5,1
Захааминай	5,2	14,3
Прибайкалиин	2,6	1,6
Хэжэнгын	2,4	4,3
Ярүүнын	1,9	4,3
Хориин	1,4	2,7
Баргажанай	1,1	4,7
Загарайн	1,1	1,3
Ахын	—	4,5
Республика дотор бүхыдөө:	113,6	93,0

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указһаа

СССР-эй промышленна барилгын министерствын предприяти, эмхи зургаануудай хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд ба алба хаагшадые СССР-эй орден болон медальнуудаар шагнаха тухай

Табан жэлэй түсэбые амжалтатай дүүргэһэнэйнь түлөө иимэ хүнүүдые шагнаха гэбэл:

Буряадай АССР-һээ

ЛЕНИНЭЙ ОРДЕНООР

Чистяков Дмитрий Евгеньевичые — «Буржелезобетон» гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэлэй бетонщигуудай бригадир.

ОКТЯБРИИН РЕВОЛЮЦИИН ОРДЕНООР

Воронин Павел Филипповичые — «Востоксибстройтранс» трестын автобазын жолоошон.

Лебедев Александр Алексеевичые — Буряадай барилгын управлениин барилга-хабсаралгын управлениин начальник.

Лукьянов Иван Владимировичые — Буряадай барилгын управлениин шулуушан.

Песков Георгий Иосифовичые — Буряадай барилгын управлениин штукатурнуудай бригадир.

АЖАЛАЙ УЛААН ТУГАЙ ОРДЕНООР

Арефьев Петр Васильевичые — Буряадай барилгын управлениин автокранай машинист.

Бережной Лука Ивановичые — «Востоксибстройтранс» трестын автобазын директор.

Ветошкин Николай Дмитриевичые — «Буржелезобетон» гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэлэй слесарь.

Володина Мария Моисеевнае — Буряадай барилгын управлениин бетонщица.

Восканянц Константин Арташесовичые — Буряадай барилгын управлениин начальник.

Гусятинский Федор Евгеньевичые — Буряадай барилгын управлениин гэр барилгын комбинадай начальник.

Данилов Виктор Ивановичые — Буряадай барилгын управлениин комплексно бригадын бригадир.

Евдокименко Василий Павловичые — «Буржелезобетон» гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэлэй модошо дархан.

Зangraeva Маланья Константиновнае — Буряадай барилгын управлениин штукатурнуудай бригадир.

Кузнецов Петр Ивановичые — «Востоксибстройтранс» трестын жолоошодой бригадир.

(Үргэлжэлэлынь 3-дахи нюурта).

РСФСР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДТЭ ҺУНГАЛТА ...ЭРГЭХЭ ҺУНГУУЛИИН ЦЕНТРАЛЬНА КОМИССИДА

...15-да Москвада, Союу... ...байшан соо РСФСР-эй ...Соведтэ һунгалта үнгэр... ...улиин Центральна комис... ...шын заседани болобо.

...XXIV съездын түүхэтэ ...нүүдэй үүсхэһэн бүгэ... ...политическэ ба ажалай ...схэлэй оршон байдалда ...н кампани ябажа байна ...еданиие нээхэ зуураа, ко... ...түрүүлэгшэ С. С. Минаев ...

...эй ЦК-гай тоосоото элид... ...айна съездын документ... ...ор эли тодоор харуулагда... ...етскэ Союзай Коммунис ...литикые Совет Россин ...е бүхы совет арадтал ад... ...аналтайгаар һайшаана, ...партиие, тэрэнэй ленин... ...ральна Комитедые той... ...аар жагсанги олонацио... ...бөлэ мэтээр һунгалтые ...айна.

...Р-эй Верховно Соведтэ ... үнгэргэхэ һунгуулиин ...ьна Комиссиин зорилго... ...ай С. С. Минаев хөөрэжэ ...ФСР-эй Конституцяар тог... ...совет һунгуулиин хуу... ...мократическа гол ёһонуу... ...гэхэ ябадал, «РСФСР-эй ...Соведтэ һунгалта үнгэр... ...рымые» сахиха ябадал ...эй Верховно Соведтэ һунгалта үнгэргэхэ үедэ тэрэ комисси хангаха ёһотой.

РСФСР-эй Верховно Соведэй һунгалтада бэлэдхэлтэй, һунгалта үнгэргэлгэтэй холбоотой хэдэн асуудал һунгуулиин Центральна комисси хаража үзэбэ.

Һунгуулиин Центральна комиссиин түрүүлэгшын орлогшо А. П. Бирюковагай, комиссиин секретарь Н. А. Петровичевой, РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь Х. П. Нешковэй, СССР-эй холбооной министрэй орлогшо И. В. Клоковой, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Хэблэлэй хэрэг эрхилхэ комитедэй түрүүлэгшын 1-дэхи орлогшо Ю. С. Мелентьевэй элидхэлнүүд заседани дээрэ дуулагдаһан байба.

Һунгуулиин Центральна комисси хүдэлмэриингөө түсэб батална. РСФСР-эй Верховно Соведэй һунгалтын бюллетениин түхэл маягые, үнгые тогтообо, депутадта кандидадуудые бүридхэлдэ абаха тухай һунгуулиин окружной комиссиин протоколой, һунгуулиин участково ба окружной комиссинуудай дуу үгэлгын протоколнуудай, РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадаар һунгагдаһан тухай үнэмшэлгын хэлбэри маягые, һунгуулиин хайрсагай, һунгуулиин комиссинуудай тамгануудай хэлбэри маягые баталба.

РСФСР-эй Верховно Соведтэ һунгалта үнгэргэхэ гаргаша тухай, саарһаар, һунгуулиин документнүүдэй бланкнуудаар, «РСФСР-эй Верховно Соведтэ һунгалга үгэргэхэ дүримүүд» гэһэн брошюрануудаар, һунгуулиин бэшэшье литературааар һунгуулиин кампаниие дутамаггүйгөөр хангаха тухай асуудалнуудые һунгуулиин Центральна комисси хаража үзэбэ. РСФСР-эй Верховно Соведтэ һунгалта үнгэргэхэ округуудай бүхы центрнүүдтэй — һунгуулиин Центральна комиссиие, һунгуулиин участково комиссинуудтай — һунгуулиин окружной комиссинуудые телефон ба телеграфаар холбохо тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдэбэ.

РСФСР-эй Верховно Соведтэ һунгалта үнгэргэхэ һунгуулиин окружной комиссинуудай ажалые тон шухала дээрэ тоолоод, һунгалтада бэлэдхэхэ, тэрэниие үнгэргэхэ асуудалнуудаар тусхай бэшэг тэдэ комиссинуудта һунгуулиин Центральна комисси ябуулба.

Һунгуулиин Центральна комиссиин байха байра, техническэ хангалга тухай, һунгалтада бэлэдхэлэй ябаса харахын, һунгуулиин комиссинуудта туһаламжа үзүүлхын тулада автономито республикануудта, хизаар ба областьнуудта һунгуулиин Центральна комиссиин гэшүүдые ябуулха тухай асуудалнуудые хаража үзэбэ.

АПРЕЛИИН 17-до — КОММУНИС СУББОТНИК

Алтайн миллион 500 мянгаад хүн зон Бүхэсоюзна коммунис субботнигто хабаадалсахань. Энээнэй урда тээ алмаһан материал болон зайн галаараа субботнигой үдэр олон бригада ба халаанууд ажаллаха байна. Хизаарай предприятинууд тэрэ үдэр хэдэн олон трактор, хахад миллион дүрбэлжэн метр эд бүд, ехэ гэгшын химическэ продукци, энергетическэ машина түхеэрэлгэ гаргаха. Юһэдэхи табан жэлэй жасада олон миллион түхэриг оруулагдаха.

• • •

Бүхэсоюна комсомолой ударна барилгын — Усть-Илимэй ГЭС-эй коллектив коммунис субботник үнгэргэхэ бэлэдхэлээ дүүргэбэ. Хаалта плотина, бетонно томо завод, пионернүүдэй лагерь, автобаза барилга дээрэ, тосхоноо болбосон түхэлтэй болгохын тула эндэхи 10 мянган хүдэлмэришэд, инженернүүд ажаллаха юм. Усть-Илимскэ тосхоной багшанар, һургуулиин һурагшад тэрээндэнь туһалха. Юрын үдэрэйхидэ орбол 2 дахин ехэ — 1800 кубометр бетон хаалта плотинада субботнигой үдэр шудхаха гэжэ гидроузел баригшад шиидэбэ.

ОРОНОЙМНАЙ ТАРЯАЛАН ДЭЭРЭ

РОСТОВ-на-ДОНУ. Доной колхоз ба совхозууд миллион гаран гектарта эртын тарилга хэбэ. Хабарай хүдэлмэриие габшагай түргэнөөр ябуулжа, унжагай ута хабарай бэрхэшээлнүүдые механизаторнууд дабажа байнхай.

Жэшээлхэдэ, гансал Неклиновскэ районой таряашад дүрбэн үдэрэй турша соо 49 мянган гектарта ешмээн, шэниисэ, обёос, олон жэлэй ногоо тариба.

Намарай паар борнойлхо, культиваци хэхэ ажал Доной талада түхэреэн сүүдхын турша соо ябажа байнхай. 2500 мянган гектар газарай шиг тогтоогдонхой.

• • •

ТАМБОВ. Тамбовско областиин колхоз ба совхозууд полидохи ажалаа эхилбэ. Тала дайдаар мотоорой абяан үдэр, һүнишье таһалданагүй: механизаторнууд намарайнгаа паар борнойлно. Хүдөө ажахын авиациин хэдэн олон самолёт тарилга дээгүүр минеральна үтэгжүүлгэ сасажа, намарай тарилгада нэмэлтэ тэжээл оруулна.

Областиин таряашад 1 миллион 800 мянган гектарта хабарай тарилга хэхэ ёһотой. Агротехническэ эрхим һайн болзорто хабарайнгаа хүдэлмэриие дүүргэхэ гэжэ тэдэнэр һанаашалжа байнад.

НИДЕРЛАНДАНУУДАЙ ПРАВИТЕЛЬСТВАДА СОВЕТ ПРАВИТЕЛЬСТВЫН ХЭҺЭН МЭДҮҮЛГЭ

Амстердамда байдаг СССР-эй худалдаа наймаанай түлөөлэлгэтэ зургаанда эсэргүү хорото ааша гаргагдаһантай дашарамдуулан, Нидерландануудай правительствада дамжуулхын тулада Совет правительствын доро дурсагдагша мэдүүлгэ апрелиин 15-да СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министерствэдэ Нидерландануудай элшэн сайдта барюулагдаба:

Энэ оной апрелиин 15-най һүни мэдэгдээгүй хүнүүд Нидерландада байдаг СССР-эй худалдаа наймаанай түлөөлэлгэтэ зургаанай байшангай хажууда бомбо тэһэлбэ. Тэрэнэй уршагаар худалдаа наймаанай түлөөлэлгэтэ зургаанай хэдэн хүдэлмэрилэгшэд, бүлын гэшүүд гэмтэһэн байна. Албанай, байрын гэрнүүд горитойгоор гэмтэбэ.

Худалдаа наймаанай түлөөлэлгэтэ зургаание аюулгүй байдалда байлгахын, тэрэнэй һаадгүйгөөр ажаллаха эрхэ байдал байгуулхын тулада Нидерландын засагаархидай зохихо хэмжээ абадаггүй байһан дээрэһээнь лэ СССР-эй худалдаа наймаанай түлөөлэлгэтэ зургаанда тиимэ харата добтолго хэгдэбэ. Нидерландада байгша совет түлөөлэгшэдтэ хоротой ябуулга хэдэг мэдээжэ этэгээдүүдэй болошогүй аашадань Нидерландын засагаархидай анхаралые Гаагада байдаг совет посольство нэгэтэ бэшэ хандуулһан байгаа.

Амстердамдахи СССР-эй худалдаа наймаанай түлөөлэлгэтэ зургаанда эсэргүү тиимэ зэрлиг ааша гаргагдаһантай дашарамдуулан, эрид шанга буруушаалгаяа Нидерландын правительствада Совет правительство мэдүүлнэ. Тэрэнэй түлөө гэмтэ хүнүүдые шангаар хэһээхэ, тэдэнэй хэһэн гарза бусааха, худалдаа наймаанай түлөөлэлгэтэ зургаанай, тэрэнэй хүдэлмэрилэгшэдэй ойроо хүртэшэгүйгөөр байха шанга хэмжээ дары абаха эрилтэ Совет правительство табина. Тиимэ тэсэшэгүй ябуулга хойшодоо гарахагүйн тулада шухала бүхы юумэ Нидерландын засегаархид хэхэ ёһотой гэһэн шанга эрилтэ Совет правительство табина.

КОМСОМОЛОЙ АЖАБАЙДАЛ

ЗАЛУУ НАҺАНАЙ ЭРШЭ ЗОРИГ

Худөө ажахын гол продуктнуудые үйлэдбэрилжэ, гүрэндэ худалдаха талаар мухаршэбэрэйхид республика соогоо горитой һуури эзэлдэг. Республикын худөө ажахыһаа жэл соо ороһон олзынь 20 процент Мухар-Шэбэрэй аймагта хүртэдэг юм. Тариан болон мал ажалһаа абтадаг эдеэ хоолой зүйлнүүдые гүрэндэ тушааха хэрэгтэ аймагай комсомолшууд, залуушуулай оруулһан хубита тон ехэ байха. Юуб гэхэдэ, үйлэдбэриин алишье һалбарида залуушуул лэ түрүүлжэ, залуу наһанай хаба гарган ябадаг шуу.

Партиин XXIV съездын хүндэлэлдэ дэлгэрһэн мүрысөөндэ аймагай һаалишад, хонишод, гахайшад, тугалшад болон шубуушадай дунда эрхимлэжэ ябаһан комсомолшууд эгэшэ дүүнэр Нина, Надя Горюноватан, Анна Свинкина, Света Ринчиндоржиева, Анна Жалсыпова, Таня Дармаева болон бусадай нэрэнүүд һая болоһон ВЛКСМ-эй райкомой пленум дээрэ омог баяртайгаар дурдагдаа. Жэшээнь, «Искра» колхозой һаалишан комсомол басаган Нина Горюнова үнгэрһэн жэлдэ үнеэн бүриһөө 2834 килограмм һү һаажа, аймагайнгаа 400-гаад һаалишадай дунда түрүүлжэ гараһан юм. Тэрэ В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе һайндэрлэһэн баярта жэлдэ «Аймагай чемпионой» нэрэ зэргэдэ хүртөө. Тиихэдэ «Родина» колхозой гахайшан Е. В. Таланкина бүхыдөө 716 поршоонхо абажа, хоёр жэл удаагаар чемпионой улаан торгон лентые ээм дээгүүрээ үмдэһэн байна. Иимэ жэшээнүүдые тоолохо болоо һаа, яһала олон байха. «Заганский», «Забайкалец», «Искра», Ленинэй нэрэмжэтэ колхозуудай комсомол-залуушуулай һү һаалиин фермэ, хонишодой бригаданууудай һайн хэрэгүүд тухай тэрэ пленум дээрэ магтаалай олон үгэнүүд хэлэгдээ.

Ленинскэ комсомол, бүхы залуушуул юһэдэхи табан жэлэй түсэбые дүүргэлгэдэ өөһэдынгөө хубитые улам ехээр оруулха ёһотой. Мүнөөнэй научно-техническэ хүгжэлтэһөө уламжалан гараһан тон орёо, шухалын шухала зорилгонуудые шиидхэхэ хаба шадалтай, бүри болбосоронги, техническэ эрдэмтэй залуушуул хадаа хүдэлмэришэн анги, колхозно таряашад болон совет интеллигенциин зэргэдэ нэмэн жагсана гээд 1971—1975 онуудта СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ табан жэлэй түсэб тушаа КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүд дотор сэхэ хэлэгдэнэ. Коммунис партимнай өөрынгөө ёһото халаан болохо Ленинскэ комсомолдо иимэ ехэ үүргэ даалгахадаа, ургажа ябаа залуу үетэнэй эдэбхи үүсхэл, эршэ зориг, эрдэм бэлиг, мэргэжэл шадабаридань батаар найдана бшуу. Парти, правительствынгаа зүгһөө бидэндэ үршөөгдэһэн иимэ ехэ этигэл найдабарида хүрэмөөр ажаллахын тула нэн түрүүндэ эхин организациингаа хүдэлмэриие эрид һайжаруулха уялгатайбди гэһэн нэгэ бодолтой байһанаа аймагай залуу үетэн элирхэйлнэ.

«Одон» совхоздо 58 комсомолшууд бии. Тэдэнэй олонхинь мал ажал дээрэ хүдэлнэ. КПСС-эй XXIV съездые ажалай эрхим бэлэгтэйгээр угтаха гэһэн социалис мүрысөөн комсомол болон залуушуулаймнай дунда үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Үнгэрэгшэ жэлэй һүүл багта 3-дахи отделениин һаалиин фермэдэ байгуулагдаһан комсомол-залуушуулай бригадынхид залуу наһанайнгаа охи гарган, үдэр бүри улам эршэтэйгээр ажалланад. Тус бригадые Зоя Цылкова хүтэлбэрилнэ. Нёдондонойхидо орходоо үнеэн бүриһөө һү һаалгаяа энэ фермэ 1,5 дахинаар дээшэлүүлээд байна. Олохон комсомолшуудынь хонин ажал дээрэ хүдэлдэг. Тэдэнэр мүнөө шэнэ түл абалгын үедэ муу бэшэ үрэ дүн туйлана. Жэшээнь, Нима Эрдынеев 100-һаа 80, Г. Эрдынеева — 70 хурьга абанхай. Эндэхи комсомолшууд ба залуушуул 100 эхэ хонин бүриһөө зууһаа үсөөн бэшэ хурьга абаха гэһэн уялгаяа КПСС-эй XXIV съездын нээгдэхэ үдэр хүрэтэр дүүргэжэ шадаха гэһэн эрмэлзэлтэйгээр хүдэлөө һэн.

2464 хүбүүд, басагадые нэгэдүүлдэг комсомолой 54 эхин организацинуудта «Бидэ Ленинэй, партиин хэрэгтэ үнэн сэхэбди» гэһэн уряа лозунг доро ленинскэ шалгалта барилга, комсомолой суглаанууд боложо байна. Эдэ суглаанууд дээрэ партиин XXIV съездын хүндэлэлдэ абаһан социалис уялгын хэр зэргэ бэелүүлэгдэжэ байһан тушаа ехэ хөөрэлдөөн болоно, ургажа ябаа залуу үетэниие коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ тушаа асуудал үргэнөөр зүбшэгдэнэ.

Аймагай хэлхеэ холбооной узелай эхин организациин комсомолшууд бүхэсоюзна ленинскэ шалгалтын хоёрдохи шатада зорюулан, хамтынгаа суглаа мартын 26-да үнгэргэһэн байна. Энэ шалгалтын урда тээ өөһэдынгөө политическэ мэдэрэл дээшэлүүлхэ зорилгоор В. И. Ленинэй зохёолнуудые, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй хэһэн элидхэлнүүдые шудална. Мүнөө шэнэ табан жэлэй түсэб тушаа партиин съездын Директивэнүүдэй проектые гүнзэгыгөөр зүбшэн хэлсээ. Хоёр комсомолшуудынь партиин гэшүүндэ кандидадаар абтаад байна.

«Сельхозтехника» нэгэдэлэй аймагай отделениин комсомолшууд болон залуушуул съездын нээгдэхэ үдэр хүрэтэр даабариһаа гадуур үшөө хоёр трактор заһабарилха гэжэ шиидэһэн юм. Һаяхан тэдэнэр абаһан уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр бэелүүлээ. Тиигэжэ «МТЗ-50» түхэлэй хоёр трактор түсэбһөө үлүүлэн капитальнаар заһагдаба.

Худөөгэй залуушуулые олоор техническэ мэргэжэлтэй болгохо гэһэн ВЛКСМ-эй ЦК-гай VIII пленумэй шиидхэбэри бэелүүлэн, аймаг дотор 150 гаран хүбүүд, басагад техникэ шудалжа байна. Тэдэнэр мүнөө хабартаа түрүүшынхеэ трактор жолоодохо юм.

Гэхэ зуура комсомолой организацинуудай хүдэлмэридэ дутуу дундануд үгы гэжэ ха гүй. Нэн түрүүн ВЛКСМ ком, тэрэнэй бюро ажахынуудай комсо дүүд залуушуулай дү эдэбхи үүсхэл дэлгэрүү эмхидхэлэй болон хүдэлмэри һулаар яб һээ уламжалан олон ба залуушуул түсэб уял тэмсэлдэ хайша хэрэгт ажалай бүтээсэ дээш таһан продукциин хямдаруулхын тула дэлөөндэ хабааданагүй.

СССР-эй арадай ажа табан жэлдэ хүгж КПСС-эй XXIV съезд вэнүүдэй гүн удхатай, даһан ехэ зорилготой нэгэн дуугаар тэрэниие зуураа, комсомолойнгоо риие бүри һайжаруулха, тэнэй эдэбхи үүсхэл руулха зорилгоор Мухар аймагта эмхидхэлэй бод урагшатайгаар бүтэжэ баясамаар.

Б. ЖАМ

ҺАЙЖАРУУЛАГДАҺАН БЭЛШЭЭРИИН АША

1. ТҮСЭБЛЭЖЭ ЭМХИДХЭБЭЛ ҺАЙН

1971—1975 онуудта СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ табан жэлэй түсэб тушаа КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүд дотор ойрын жэлнүүдтэ адууһа малайнгаа ашаг шэмые улам дээшэлүүлжэ, гүрэндөө тарган мяха, һү, нооһо элбэг дэлбэгээр тушааха тухай дэлгэрэнгыгээр хэлэгдэнхэй. Тиин энэ зорилгыень бэелүүлхын тула республикымнай ажахынуудай малшад, мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэд нэн түрүүлэн ниитынгээ хонин һүрэгтэ хүсэд хүрэхөөр үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ болоно. Гадна бии байгаа бэлшээриеэ ашагтайгаар хэрэглэхын тула үндэһөөрнь һайжаруулха гээшэ мүнөөдэрэй гол шухала зорилго болонхой.

Юһэдэхи табан жэлэй туршада республикымнай ажахынууд дунда зэргээр 400—400 гектар һайжаруулагдаһан бэлшээритэй болохоор хараалагдана. Теэд энэ зорилгоёо бэелүүлхын тула колхоз, совхозуудай мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэд бии байгаа дутагдалнуудаа мүнөөнһөө дары усадхаха ёһотой. Тиигэжэ шадабал энэ гол шухала асуудалаа эмхитэйгээр, захаһаань шиидхэхэ болоно.

Үнгэрэгшэ 1968—1970 онуудта зарим аймагуудай ажахынуудта һайжаруулагдаһан бэлшээри бии болгохо хүдэлмэри ябуулагдабашье, урид хараалагдаһан түсэбгүйгөөр, ямаршье үндэһэ баримтагүйгөөр хэһэндээ һайн үрэ дүн туйлагдадаггүй байһан юм. Теэд энээнэй түрүүшын алдуу гэхэдэ, һайжаруулагдаһан бэлшээридэ таарамаар газар шэлэжэ абтадаггүй, уһалууринь хододоо таһалдагдадаг, мүн үндэһөөрнь һайжаруулха хүдэлмэри муугаар эмхидхэгдэдэг, ёһын тэдысэ хорёолдог байһан юм. Тэрэшэлэн минеральна үтэгжүүлгэ оруулха саг болзорынь алдагдадаг, наг шэбхэ гаргажа тараангүй, ашаг ехэтэйгээр хэрэглэдэггүй байһанһаань боложо һайрхамаар дүн туйлагдаагүй.

Гэбэшье колхоз, совхозуудта һүүлэй жэлнүүдтэ нуга сабшалан һайһайжаруулха лугомелиоративна отряд, бригаданууд эмхидхэгдэжэ, тусгаар эзэтэй болоһон. Теэд һайжаруулагдаһан бэлшээриин хойноһоо харуһалха, саг дарынь уһалжа, үтэгжүүлжэ байха тусхай бригада, звенонууд эмхидхэгдэбэл һайн ха гэжэ һанагдана. Юуб гэхэдэ, бэлшээри дээрэ хэгдэхэ хүдэлмэри нуга сабшалангай, газар тарялангай ажалһаа ташха ондоогоор эмхидхэгдэхэ болоно бшуу. Нэгэдэхеэр, һайжаруулагдаһан бэлшээриеэ тусхай графигай ёһоор, түхэреэн зунай үедэ таһалгаряагүй үтэгжүүлжэ, уһалжа байха бологдоно. Тэрэгүй һаа, малай эдихэ ногоон тиимэ түргэн саг соо ургажа үрдихэгүй байна бшуу. Гадна һайжаруулагдаһан бэлшээридэ малаа тусхай гуримаар, графигаа алдангүй манажа байгаагүй һаа, ямаршье туһа болохогүй байһаниинь элирэнхэй.

Һайжаруулагдаһан бэлшээри бии болгохо гэбэл, шугы бургааһанда, намаг налхида абтаһан газар үндэһөөрнь һайжаруулжа, олон жэлэй ногоо тарижа ургуулхада болоно. Үгышье һаа, бии байгаа бэлшээриингээ хүрьһыень һайжаруулжа, элдэб шулуу шохойһоо сэбэрлэжэ, хорёолхо шухала. Һүүлээрнь шэнгэн, шанараар муу ногоотой газартань шэмэ ехэтэй хяагай үрэһэ сасажа тарихада һайн. Зүгөөр энэ хүдэлмэреэ ганса нэгэ гү, али хоёр жэлэй туршада хэхэ бэшэ, харин жэл бүхэндэ ябуулхада болоно. Иигэжэ ногооной үрэһэ тарижа байхада бэлшээриин ногоон үдхэрдэг, муу шанартай ногоониинь түригдэдэг байна.

Хэрбээ һайжаруулагдаһан бэлшээриингээ олон жэлдэ ашаг олзо ехэтэй байхын тула хабар, нажарай, намарай үедэ таһалгаряагүй уһалжа, үтэгжүүлхэһээ гадна, мал бэлшээхэ гуримаа алдангүй наринаар сахиха шухала. Иимэ бэлшээриин газар шэлэжэ олохын тула тусхай мэргэжэлтэдэй хабаадалгатайгаар комисси эмхидхэхэ болоно. Тиигэжэ олоһон участогайнгаа али зэргэ ашаг үрэтэй байхыень тоолон гаргажа, зүбшэн хэлсэхэдэнь һайн юм. Абаһаар геоботаническа шэнжэлэлгын дүнгүүдые хаража үзөөд, ямар хүдэлмэриин хэгдэхэ, хэды шэнээн гаргашын гаргагдаха байһаниие элирүүлжэ, тусгаар түсэб зохёохо.

Хадын ташаланда, намаглиг газарта һайжаруулагдаһан бэлшээри байгуулхада экономическа талаараа аша үрэ багатай. Юуб гэхэдэ, иимэ газарай шэмэтэ ногоон түргэн муудадаг, тиимэһээ урдандаа нуга сабшалан байһан газараа һайжаруулагдаһан бэлшээри болгон хэрэглэхэдэ таарамжатай. Энэ ушарта бэлшээриин ногоон малай хэды бэлшээжэ байбашье муудадаггүй юм. Хэрбээ энэ бэлшээриингээ газарые бүри һайжаруулхын тула малаа бэлшээхэдээ һайнаар, ашаг ехэтэйгээр хэрэглэхэ болоно.

Тэрэшэлэн түрүүшын 2—3 жэлэй туршада нэгэ-хоёр үлүү загонуудые эмхидхэхэ шухала. Заримдаа бэлшээриингээ гуримай алдагдаа һаань, малаа оруулжа манахада һайн юм.

Шииг нойтоор бага манай эндэхи эрхэ байдалда һайжаруулагдаһан бэлшээриин ашаг шэмые арьбадхажа байха хэрэгтэ уһалуури горитойхон нүлөө үзүүлнэ. Хэнэйшье мэдэһээр, шииг нойтоор дутамаггүй бэлшээриин ногоон үдхэн, үндэршье байдаг. Гэхэтэй хамта намаглиг бэлшээридэ мал бэлшээхэдэ газарайнь үрэжэл муудадаг гэхэ гү, али ногоонойнь үндэһэн таһара гэшхүүлэгдэдэг юм. Тиимэһээ уһанайнь хүсэд шэнгэжэ хататар хүлеэхэ хэрэгтэй.

Һайжаруулагдаһан бэлшээридэ гол түлэб залаата, буурсагта ногооной үрэһэ тарихада һайн юм. Ушарынь хадаа адууһа мал энэ ногоондо дуратай байдаг шуу.

Бэлшээри дээрэхи һөөг бургааһа отолжо үгы хэхэдэ, жэл үнгэрөөд байхада үндэһэнһөөнь бургааһанай намаа үдхэнөөр ургадаг. Теэд мал манахада зарим тэдынь эдюулжэ, гэшхүүлжэ хосордогшье һаа, үндэһөөрөө арилгагдадаггүй. Тиин энээндэ «2,4-Д» гү, али «2,45-Т» гэжэ арборицид хэрэглэхэдэ һайн. Энэ арборицидаа сасадаг тусхай түхеэрэлгээр һөөг бургааһанай үндэһэндэ сасахада, үмхиржэ байн байтараа һаладаг.

Г. КУЛИКОВ.
худөө ажахын эрдэмэй кандидат.
(Үргэлжэлэлынь хожом гараха).

НЕФТЬ— ОРОНОЙ БАЯЛИГ

Манай орон дотор нефть ехээр абтажа байдаг. Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай һүүлшын жэлнүүдтэ нефть абалга жэлдээ 19,4 миллион тонноһоо 353 миллион тонно хүрэтэрөө ургаа. Советскэ Союзаймнай нефтиин промышленностьнууд наймадахи табан жэлэй түсэбые амжалтатайгаар бэелүүлбэ.

Энэ ехэ баялигые үйлэдбэрилгөөр СССР дэлхэй дээрэ хоёрдохи һуури эзэлдэг. Үнгэрһэн табан жэлдэ Совет ороноймнай промышленна түбүүдтэ шэнэ нефтепроводууд татагдаа. Тиигэжэ магистральна һудалнуудынь энэ үедэ 10 мянган километрээр ута болоһон байна.

Энээнтэй хамта нефтиин олдожо байһан газар нилээд үргэдэбэ. Урданай мэдээжэ байһан Кавказдахи районһоо гадна, Татарай АССР-тэ, Башкирида, Куйбышевскэ болон Пермскэ областьнуудта тиимэ баялиг олдоһон. Мүн Казахстанда, Мангышлагай хахад аралда, Белоруссида, Удмурай АССР-тэ, Ураалай урда захада нефть олдоһон байха юм. Баруун Сибирь нефтиин шэнэ район болонхой.

Баруун Сибирьтэ 1,5 миллион дүрбэлжэн метрһээ үлүү газарта нефть бии гэжэ тодоруулагдана. Тэрэнэй үйлэдбэрилгэ хурдан түргэнөөр ябажа байна. Хэрбээ 1964 ондо оройдоол хэдэхэн мянгаад тонно нефть абтадаг байбал, 1970 ондо 31 миллион тонно хүрэтэрөө ургаа. Зүгөөр Баруун Сибирьтэхи нефть илангаяа һайн шанартайда тоологдодог. 1975 ондо эндэ абтадаг нефтиин хэмжээн 120—125 миллион тонно хүрэтэрөө дээшэлхэ байна.

Саашадаа орон доторнай нефтиин промышленностьнуудай хүгжөөлгэдэ ехэ анхарал хандуулагдаха. Энэ һалбариие һайнаар хүгжөөхын тулада предприятинуудай хүтэлбэрилгэ һайжаруулагдаха, түсэблэлгын шэнэ гуримууд хэрэглэгдэхэ байна. 1971—1975 онуудта нефть олдоһон 120 шэнэ газарта автомат арганууд хэрэглэгдэхээр хараалагдана. Тиихэдэ скважинануудые үрэмдэлгэдэ техническэ шэнэ түхеэрэлгэнүүд хэрэглэгдэхэ. Тиигэжэ юһэдэхи табан жэлэй эсэстэ манай Советскэ Союз нефть үйлэдбэрилгые 480—500 миллион тонно хүрэтэр ехэдхэхэ болоно.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Томскэ областьдо нефть малтагдажа байна. 2. Александровско-Анжеро-Судженск гэһэн замаар 850 километр утатай нефтепровод баригдажа байна. Тэндэһээ Сибириин промышленна районуудай түбүүдтэ нефть абаашагдаха юм.

АПН-эй фото.

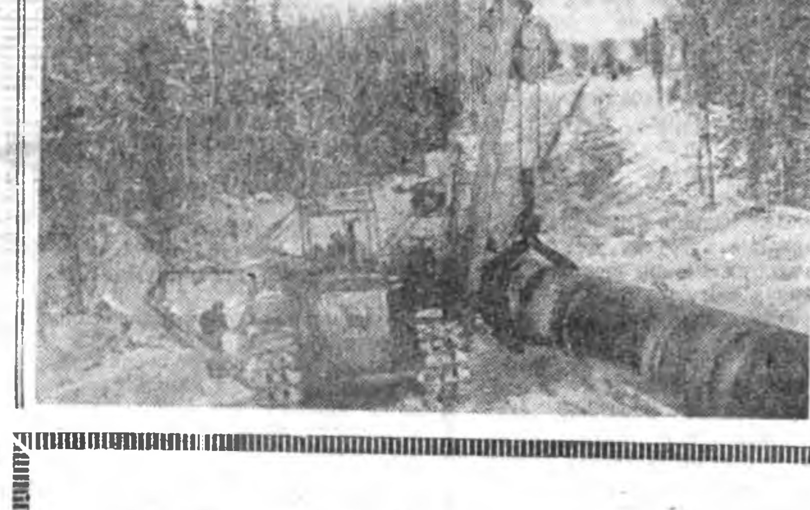

ХЭЛХЕЭ ХОЛБООШО НЭМЭРИ

Республикымнай хэлхеэ боошод партиин XXIV хүндэлэлдэ абаһан соц ганнуудаа бодото дээрэ Олзо доход оруулха кварталай түсэбые мар дүүргэхэ уялгаяа болзо гэ үдэрөөр уридшалба.

Худөө тосхонуудта холбоо байгуулха, ради даабари холо үлүүлэгд точконуудые олошоруулха лай түсэб 136 процент һэн байна. Городуудта, хонуудта телефонно хол гуулха даабари мүн лэ хол лэгдэн дүүргэгдэв.

«Союзпечатиин» аген һагууд олзо оруулха үлүүлһэн байна.

Республика дотороо, область, городуудтай телефонно холбоо һайж таһалгаряагүй найдамта талаар зарим тэды хүдэл дэбэ. 27 телеграфна болзорһоо урид ашагл шаагдаһаниинь энээнии гэршэлнэ. Хэлхеэ холбоош жэлэй түрүүшын жэлдэ дээрээ 2.000 номертой те станци, тэрэ тоодо Ка рамхаан тосхонуудта ст рижа дүүргэхэ гэжэ байгаа. Кабанск тосхондо номертой автомат телефо циин хабсаралгын хүдэл зорһоо урид дүүргэгдээ.

Партиин XXIV съезды гэгдэһэн энэ жэлдэ абаһа гаяа болзорһоонь урид зорилго тэдэнэр урдаа т

Манай к

УРМАТАЙ, ЗОРИГТОЙ

Колхозой парторг нүхэр Алсахаев удаан бодолгото боложо байнгүй:

— Манай суута хонишон Иван Семёновичтой уулзажа, хөөрэлдэхэ болобо гээшэ хат. Жэлһээ жэлдэ амжалта туйладаг юм. Энэ жэлдэ 100 эхэ хониһоо 95 хурьга абаха гэһэн уялга абаһан аад, эгээ мүнөө үедэ 100 хониһоо 100 хурьга абаад байна, — гэжэ бидэндэ мэдүүлээд, һууриһаа бодожо газаашаа гарахаяа забдаа һэн.

Харгыдаа колхозой бэшэшье амжалта, туйлалта тухай хөөрэлдэжэ амжабабди. Түрүүшын квартал соо Хяагтын аймагай Ранжуровай нэрэмжэтэ колхоз 450 центнер мяха гүрэндэ тушааха байһан һаа, 500 центнер тарган мяха, 1.900 центнерэй орондо 2.800 центнер һү тушаажа, абаһан уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр үлүүлэн дүүргэжэ шадаа бшуу.

— Энэ амжалтамнай түрэл партиингаа XXIV съездэ колхозниигуудаймнай зүгһөө бэлэг гээшэ,— гэжэ парторгын омогорхон хэлэхэнь зүб даа.

Дээрэ гараһан наран ульһатай дулаанаар шаража, борлоһон саһанай үлэгдэлые уһан болгожо хайлуулан, хонхосог газараар урадхуулна.

— Үбһэ тэжээлээр хэр гээшэбта? — гэжэ парторгһоо асуубаб.

— Үнгэрэгшэ жэлдэ бороо хурагай байгаа. Гадна уһалуури, үтэгжүүлгэшье яһала хэгдэһэн юм. Энэмнай аша үрэеэ харуулаал даа. Мүнөө бидэнэр малдаа бардам хүрэхэ үбһэ тэжээлтэйбди,— гээд парторг наран өөдэ ониин татажа хараад, бодолгото болон байгаа һэн.

Түүхэтэ съездын боложо байһан энэ үедэ хүн бүхэн зориг хабаар бадаран, амжалта туйлахаар эрмэлзэнхэй бшуу.

Иван Семёновичой хониной отара Шара голдо байрланхай. Хорёо соонь сэл хүхэ үбһэ, һолоомон харагдана. Ажалша бэрхэ хүнэй гар эли мэдэрэгдэнэ. Хөөрхэн, буржан сагаан үһэтэй хурьгад хабарай дулаахан наранда иишэ тиишээ дэбхэншээн гүйлдэнэ. Дал соонь орожо харабабди. Һаяхан гараһан хурьгад амяарлагдан хаагданхай. Хүл дээрэ бодоод, эхэеэ һанаһандал мааралдана.

Иван Семёнович Жаркой хонидоо уһалаад, уданшьегүй бии болобо. Хонидынь тэнхээтэй, тобир тарган. Энэ нүхэр арбан хоёр жэлэй туршада таһалгаряагүй хонишоноор хүдэлжэ байнхай. Энэ үе соо баян дүй дүршэлтэй хонишон боложо тодороо. Урин дулаахана энеэбхилэн, бидэнтэй мэндэшэлэлсэһэнэйнгээ удаа:

— Дулаанай саг болобо даа. Хара һалхяар үлеэжэ, хүйтэршоогүй юм һаань, хониднай зандаа ондо орошохонь, — гэжэ тэрэ хэлээд, дуугай зогсобо. Нүхэр Жаркой зоотехническэ заабариие нарин нягтаар сахидаг заншалтай. Һанаһанаа бэелүүлээгүйдөө тэрэ хэзээдэшье һанаагаа амардаггүй юм. Саашадаа тэрэ үшөө үндэр амжалта туйлахаар эрмэлзэнхэй.

— Арад зонойнгоо байдалые һайжаруулхын түлөө парти, правительствамнай хэлэшэгүй ехэ анхарал оролдолго гаргажа байдаг. Энэнь мүнөө болоһон съездын материалнуудтай танилсахада эли харагдана. Иимэ һайхан үе сагта һуужа байгаад, үдэр бүри хараатай амжалта туйлахые оролдодогби, — гэжэ тэрэ омогорхолтойгоор мэдүүлээ һэн.

Д. ЦЫРЕНОВ.

Улаан-Үдын нооһо угаадаг фабрикын хүдэлмэришэд КПСС-эй XXIV съездын болоһон үдэрнүүдтэ ажалай үндэр бүтээсэ туйлажа байгаа. Мүнөө тэдэнэр эршэтэ ажалаа үшөө үргэлжэлүүлһээр. Нооһо угаажа хатаадаг цехэй коммунист Папановай хүтэлбэрилдэг халаан социалис мүрысөөндэ түрүүлжэ ябана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: халаанай мастер Александр Цыренович Папанов угаагдаһан нооһоной шанар шалгажа байна.

А. МАНТАЕВАЙ фото.

ХУРГАНАЙ ЗАБҺАРААР...

Олон удаан жэлнүүдтэ Сэлэнгын аймагай Жаргалантын Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ байһан, мүнөө тусхайта пенсионер нүхэр Д. Очировай «Зөөри эзэтэй, мүнгэн тоотой» гэһэн статья уншажа, ухаа абамаар, һанамжаяа хэлэмээр олон бодол досоомни түрэһэн байна. Урдын балар барга саг бэшэ, мүнөө хүн бүхэнэй эрдэм ехэтэй болоһон, гүрэнэй, партийна хиналта, шалгалтын шанга болоһон сагта иимэ ахир ябадалай гараһаниинь гэмшэлтэй байна.

Бидэнэр Үлэгшэн нютагай зон арба гаран жэлэй саада тээ (тиихэдэ юумэн баларшаг байгаа гүб даа) дээдын зургаануудай зууршалгатайгаар ерэһэн тэрэл Анатолий Чимитцыренов гэдэгые колхозойнгоо түрүүлэгшээр һунгажа, «шабар дээрэ һуун» алдаһан зомди. Жэл хүрэхэтэй үгытэй саг соо ажаллаад, зонтой ниилэсэтэй, шуумар, арга хургаяа оложо ядахагүй байһанаа гайхуулжа байтараа гаргуулһан юм. Харин ошоһонойнь һүүлдэ гүрэндэ удааншье, богонишье болзорой үри шэрэмнай, эндэ тэндэһээ, энэ тэрэ хүнүүдһээ нэхэхэ, дахаха абали нэхэбэримнай горитой бологдоод байгаа һэн. Тэрэ хэгдэһэн үри, тараагдаһан абали 4—5 жэлэй туршада, 1961 он болотор түлэгдэжэ, нэхэгдэжэ үргэлжэлөө бэлэй. Манһаа гаража ошоһон А. Чимитцыренов хүршэ Ехэ-Наринай Свердловэй нэрэмжэтэ колхоздо баһал түрүүлэгшээр һунгагдажа, һайсахан лэ бударуулһан, манһаа холо үлүүгээр, хэдэн зуу мянганай үри шэрэдэ ажахыень һуулгаһан гэдэг.

Зүгөөр, эдэ мэтын ушарнуудта һэргэг, нарин байха, ниитынгээ, гүрэнэйнгөө зөөриие үрилтэ хоролтодо оруулхагүй, хамаг юумэеэ арьбалха, нарилха хэрэгтэй. Тэрэгүй һаа зоной, хамтын зөөри энэ тэрэ нүхөөр урдахал ха юм, «хоролто хурганай забһараар» гэжэ тон зүб хэлсэгдэдэг. Манайшье колхоздо ажаглажа ябахада машина, техникэ эндэ тэндэ хаягдажа, орхигдожо, жэбэ жонходо эдюулэгдэжэ хэбтэхэ ушарнууд яһала үзэгдэдэг. Тракторна плугай шэнэхэн анзаһан, гусеница гэхэ мэтэшье үлхөөтэй юумэнүүд полиин захада хэбтэжэ байха. Хабарай тарилгын, али ургаса хуряалгын һүүлээр, ажалаа дүүргэһэн дороо заримашуул трактортаа шагтагалжа ябаһан юумэнүүдээ мулта татажа хаяад, һара, жэлээр хэбтүүлдэг, муудуулдаг, үридэг, үгы болгодог байха юм.

Үнэтэй сэнтэй машина, зэр зэмсэгүүд асарагдаад, хэдэн жэлээр тодхогдонгүй, оройдоо ашаглагдангүй байгаад, энэ тэрэ шүрэб, частьнуудынь мулталагдаһаар байтараа, нэгэ мэдэхэдэ, металломдо ябуулагдаха болошоодшье байдаг. Жэшээлхэдэ, манай колхоздо шахамал гахайнуудые эдеэлүүлхэ, полиин шулуу түүхэ машинанууд абтаад, орой хүдэлгэгдөөгүй байтарнь, хуби хубяарнь мулталагдажа байдаг. Мөөрынь «Беларусь» тракторта таараха байжа, үни хада мулталагдашаһан, гол бэень лэ үлөө нэрэтэй. Утильдэл ябаха сагынь болоо. Нефтьбазымнай газаа бензин бүлэжэ, автомашинануудай түлишын баг руу шлангаар оруулжа байха түхеэрэлгэ асарагдажа буулгагдаһаар 4—5 жэл болоо. Теэд тэрэ ямаршье ушарһааб тодхогдохошьегүй, нөөхил һуулгаараа түлишээ һабируулжа, гоожуулжа байгдадаг. Эдэ бүхы машина, техникэ хэды ехэ мүнгэ «үргэлөөд», хэндэшье хэрэггүйгөөр үригдэжэ, жэбэржэ, гарза хохидол ушаруулжа байна гээшэб? Иимэ юумэнэй боложо байхада харюусахашье хүн олдохогүй, бэе бэе дээрээ хаялсаад гү, али энэ тэрэ юумэн үгы, дутуу гэһэн шалтаг барилган болодог. Эдэ бүгэдэ хадаа хиналта шалгалтын һулаһаа болоно гэжэл һанагдана.

Мүн колхозой үнэтэй сэнтэй мал үгы болгохо, муугаар харууһалжа турааха, үхүүлхэ ушар олон. Жэшээлхэдэ, манай колхоздо түлжүүлгын хашарагуудые харадаг Ж. Гырылов нёдондо үхүүлжэ, халяажа, баабгай шонодо барюулжа, һэе бодогүй үгы болгожо, хамта 30 гаран толгой мал хосороогоо. Үнгэрэгшэ зунай ногоо эдижэ, намар гүрэндэ худалдагдаха 13 хашарагаа худөөгэй бэлшээриһээ буухын урда тээ, һэе бодогүйгөөр үгы болгожорхиһон байна. Тэдэ малай хаана ошоһониинь, хэнэй, юунэйшье аманда ороһониинь мэдэгдэнэгүй. Эдэ малые мүнгэн дээрэ тоолоходо 5—6 мянган түхэригтэ болоно. Теэд энэ ехэ гарза хохидолой түлөө харюусаһан, хамтын зөөриие бодхоһон, түлэһэн хүн үгы.

Үнгэрэгшэ жэлдэ һая наашадаа үзэгдөөгүй баян ургаса ургуулагдаа. Теэд бодомжогүй эртүүр хадаһанһаа, тарианайнгаа тоогые бэлэдхээгүй байжа, таряагаа ехээр халааһан, гутааһан байнабди. Тэрэ тариан үрэһэндэшье орохогүй, талханшье болохогүй, ама, хэлэгүй малай тэжээлдэл гарана. Теэд халаһан, буритаһан тариан шэмэгүй. Энэ таряанһаа дураараа эдижэ байһан шахамалнуудыешье харахада, биража таргалаагүй, хашараг, гунанууд дунда зэргээр 3 центнерээшье татаагүй байха юм. Тиихэлээрээ үнгэрэгшэ намар тарианай халалга, гуталга мүнгөөрөө эрьехэдээ баһал хэмгүй ехэ олон түхэригэй гарза хохидол колхоздо ушаруулна ха юм.

Дааһан хэрэгтээ хүн бүхэнэй харюусалгые дээшэлүүлхэ, ажалай эмхидхэл һайжаруулха, хиналта, шалгалта шангадхаха гээшэ тон шухала.

Колхоз, совхозой зөөри мүнгэ зөөреэр дуталдаад байхада, барилга хэгты, ойрын жэлнүүдтэ гаргашаяа тэхэрюулхэ, аша үрэеэ харюулха ехэ мэринүүдые хэгты, бүтээгдэхүүн жэ гүрэнэй мүнгэ зөөреэр һалха, урьһаламжа үгэхэдэ жэ, сасажа, хурганууд һалаануудаар гоожуулжа гээшэ тоншье һэшхэлгүй зар ябадал.

Мүнөө манай колхоз най мал үдхэдэг боложо, мал промышленна аргаар жүүлхэ, шахаха, ажал хү ринь оньһожоруулагдаһан лаан байрануудые бариха рэгтэй болоод байна.

Жэшээлхэдэ, манай 130 гаран буруу, хашараг Зэдын голой жабарта үлэ жэ, тушаан боложо дайра һан складай байра соо жэжэ байна. Эдеэлүүлхэ, рууһалхын хүшөөр лэ тон бүтэн ондо оруулагдажа бай Толгой бүтэнһөөшье үлүү жүүлжэрхихэмни, шэгнүү нэмээхэмни гэжэ һэдэхэнь хэтэй. Гүрэнһөөшье урьһа жа абажа, залуу малай байрануудые колхознай бари һай гэжэ һанадаг, дурад оруулдаг хүм.

Хамаг бүхы ажал ябуула колхозой үндэһэн хуули бо Уставые наринаар сахижа ха гэжэ статья дотор тон хэлэгдэнэ. Устав сахяад бал, тэндэ хуу юумэн һаа хай, хазагай замда оруулха

Шэнэ, юһэдэхи табан пүбые хам таглажа, гү болон ниитэ зоной зөөри улам арьбадхаха, ар түлөө хүн бүжэн оролдо тойбди.

Ц-Д. ГАРМА
Захааминай аймаг «Красный Октябрь» колхозой гүүртые даагша 1939 оной коммунист

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указhаа

СССР-эй промышленна барилгын министерствын предприяти, эмхи зургаануудай хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд ба алба хаагшадые СССР-эй орден болон медальнуудаар шагнаха тухай

(...нь 1-дэхи нюурта).

...лун Леонид Михайлови... Буряадай барилгын управ... барилга-хабсаралгын уп... главна инженер.

...ров Константин Михайло... -Буряадай барилгын управ... начальнигай орлогшо.

... Алексадр Григорьеви... Буряадай барилгын управле... мошо дархан.

... Устинья Пименовнае— ... барилгын управлениин ...

... Василий Константинови... Буряадай барилгын управле... комплексно бригадын брига...

...ников Федор Прокопьеви... Буряадай барилгын управ... барилга-хабсаралгын уп... начальник.

...нов Никифор Тимофееви... Буряадай барилгын управле... шуушадай бригадир.

...нов Евстигней Ермолае... «Буржелезобетон» гэжэ ...риин нэгэдэлэй бетонщи... бригадир.

...ров Феликс Ивановичые— ... Советскэ райкомой нэгэ... секретарь.

...анов Федор Ивановичые— ... барилгын управлениин ...рай машинист.

...пов Борис Емельяновичые ...железобетон» гэжэ үйлэд... нэгэдэлэй экскаваторай ...

...нов Игорь Николаевичые— ... барилгын управлениин ...сно бригадын бригадир.

...левич Вениамин Иудовичые ...дай барилгын управлениин ...рнуудай бригадир.

«...ХҮДЭЛЭЛЭЙ ТЭМДЭГ» ОРДЕНООР

...кова Александра Георгиев... Буряадай барилгын управле... штукатур.

... Геннадий Андреянови... Буряадай барилгын управле... мастер.

... Иван Петровичые—Бу... барилгын управлениин бри...

...рахманов Абудар Миниох... ...чые—Буряадай барилгын ...лениин комплексно бригадын ...

...боков Георгий Валадьеви... Буряадай барилгын управ... бульдозерой машинист.

...на Александра Константи... -Буряадай барилгын уп... ...иин штукатур.

...якина Вера Ивановнае — ...лезобетон» гэжэ үйлэдбэ... нэгэдэлэй станочница.

...сов Юрий Александрови... Буряадай барилгын управле... һожоруулгын участогай ...ник.

...елев Павел Викторовичые— ...дай барилгын управлениин ...о дархашуулай бригадир.

...вев Виталий Митрофанови... Буряадай барилгын управле... комплексно бригадын брига...

Петчинова Агриппина Кидаевнае—Улаан-Үдэ хотын Советскэ районой ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдкомой секретарь.

Пластинин Александр Ивановичые—Буряадай барилгын управлениин таһагай начальник.

Полтаран Нина Адамовнае—Буряадай барилгын управлениин шэрдэгшэ.

Силаева Маланья Назаровнае—Буряадай барилгын управлениин изолировщица.

Смирнова Нина Аркадьевнае—«Буржелезобетон» гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэлэй арматурщигуудай бригадир.

Федосеев Леонид Павловичые—«Буржелезобетон» гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэлэй автокранай машинист.

Хамаганова Виктория Романовнае—«Гипронефтестрой» гэжэ институдай филиалай главна инженер.

Хлыстова Мария Николаевнае—Буряадай барилгын управлениин штукатурнуудай бригадир.

Чирков Иван Ефимовичые—«Востоксибстройтранс» трестын жолоошодой бригадир.

Ширяев Анатолий Ивановичые—Буряадай барилгын управлениин экскаваторщигуудай бригадир.

Ширяев Юрий Петровичые—Буряадай барилгын управлениин барилгын участогай начальник.

Шурыгина Матрена Григорьевнае—Буряадай барилгын управлениин башенна кранай машинист.

Юдин Иван Павловичые—«Востоксибстройтранс» трестын слесарьнүүдэй бригадир.

«ШЭН ГАБЬЯАТА АЖАЛАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛЯАР

Агафонов Василий Яковлевичые — Буряадай барилгын управлениин хабсаргагша.

Бекетов Дмитрий Сегеевичые — Буряадай барилгын управлениин слесарь.

Гуселетов Виктор Изосимовичые — «Буржелезобетон» гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэлэй мастер.

Кузнецова Любовь Николаевнае — Буряадай барилгын управлениин штукатурнуудай бригадир.

Нихланова Анна Марактаевнае — «Буржелезобетон» гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэлэй мотористка.

Печенкина Раиса Михайловнае — Буряадай барилгын управлениин шулуушан.

Попов Ефим Федосеевичые — «Востоксибстройтранс» трестын жолоошон.

Солдаткин Василий Абрамовичые — Буряадай барилгын управлениин штукатур.

Убонов Александр Егоровичые — Буряадай барилгын управлениин шулуушадай бригадир.

Федотов Роман Михайловичые — Улаан-Үдэ хотын Октябрьска районой ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдкомой секретарь.

«АЖАЛДАА ШАЛГАРҺАНАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛЯАР

Алексеев Эрдэни Очировичые—Буряадай барилгын управлениин барилга-хабсаралгын управлениин главна инженер.

Андриевский Юрий Кирсановичые — Буряадай барилгын управлениин ашагша.

Данилов Юрий Юрьевичые — Буряадай барилгын управлениин машинист.

Козакова Клавдия Тимофеевнае — ВЛКСМ-эй Кабанскын райкомой нэгэдэхи секретарь.

Калашников Иван Павловичые — «Востоксибстрой т р а н с» трестын жолоошодой бригадир.

Каневская Нина Павловнае — Буряадай барилгын управлениин шулуушан.

Кирикова Пелагея Александровнае — «Буржелезобетон» гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэлэй оператор.

Куклина Валентина Филипповнае — Буряадай барилгын управлениин кочегар.

Левончук Егор Даниловичые—Буряадай барилгын управлениин слесарь.

Павлов Иван Агафоновичые — Буряадай барилгын управлениин шулуушадай бригадир.

Печугина Клавдия Георгиевнае— «Буржелезобетон» гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэлэй хүүргын кранай машинист.

Фоос Виктор Андреевичые — «Буржелезобетон» гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэлэй слесарь.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. ПОДГОРНЫЙ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1971 оной апрелиин 5.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указhаа

ХАРА МЕТАЛЛУРГИИН ХҮДЭЛМЭРИШЭД, ИНЖЕНЕРНО-ТЕХНИЧЕСКЭ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭД БА АЛБА ХААГШАДЫЕ СССР-эй ОРДЕН БОЛОН МЕДАЛЬНУУДААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Хара металлургиие хүгжөөхэ талаар табан жэлэй түсэбые дүүргэлгэдэ һайн амжалта туйлаһанайнь түлөө иимэ хүнүүдые шагнаха гэбэл:

БУРЯАДАЙ АССР-hээ

«АЖАЛДАА ШАЛГАРҺАНАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛЯАР

Аблазова Анна Федоровнае — «Вторчермет» гэжэ Буряадай управлениин кранай машинист.

Краснояров Степан Ивановичые — «Вторчермет» гэжэ Буряадай управлениин түлөөлэгшэ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. ПОДГОРНЫЙ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1971 оной апрелиин 5.

АРАДАЙ ТЕАТРНУУДАЙ ХАРАЛГА

Эдэ үдэрнүүдтэ республикын ниислэл Улаан-Үдэ хотодо арадай театрнуудай харалга боложо байна. Тиихэдээ нэн түрүүндэ И. Штогой «Ленинградай проспект» гэжэ зүжэгые Мухар-Шэбэрэй арадай театр шадамараар харуулжа, магтаал һайшаалда хүртэбэ. Харин хоёрдохи үдэрынь Хурамхаанай аймагай Дэрээнэй коллектив Ц. Шагжинай «Тангариг» гэжэ зүжэгые ехэ амжалтатайгаар табиба. Барханайхид Ж. Цыреннимаевай «Чингис Саянов», авиазаводойхид В. Шкваркинай «Бусадай хүүгэн», Захааминай арадай театрайхид А. Островскиин ба Ж. Соловьёвой «Белугинай гэрлэлтэ», түмэр замайхидай коллектив Эврипидэй «Медея» гэжэ зүжэг харуулба. Тэрэшэлэн Ахын аймагай, хүдөө ажахын иститудай залуушуул бэлиг шадабаряа элирхэйлбэд.

„ТАНГАРИГ“

Энэ зүжэгые Буряадай мэдээжэ драматург Ц. Г. Шагжин зохёожо, Буряадай драмын театр табиһан байха юм. Тиигэбэшье энэ зүжэг анха табиһан театрайнгаа богоhые үни хада «алхажа гараад», ороной, мүн республикынгаа аймагуудаар амжалта түгэс «аяншална». Темэнь — революци тухай. Удхань гүнзэгы тодорхой: геройнуудай сэдьхэл бодол, тэдэнэй хоорондын тамсэл нилээд хурсаар харуулагданхай.

...Багахан буряад хотон айлнууд революциин үйлэ хэрэгүүдтэ оролсонхой. Партизануудай командир Батын hамган — үншэн хэнзээр, үгытэй ядуу оршон байдалда үндыhэн, үзэг бэшэг мэдэхэгүй эхэнэр энэ айл хотон дотор боложо эхилhэн үйлэ хэрэгүүдые үнэн зүрхэнhөө hонирхон ажаглана. Зүгөөр тэмсэл тулалдаанда шууд шармайн орохон эрэ нүхэрэйнгөө, мүн наhа бэеэ хүсэhэн хүбүүнэйнгээ хуби заяан тушаа hанаа сэдьхэлээ зобоно.

«...Яаhаншье хатуу бэрхэ саг хүрэжэ ерэбэ гээшэб. Хамаг юумэн хараа байса хубилжа, эрьелдэжэ, эбхэржэ байна. Хүнүүд бэе бэеэ алалсана», — гэжэ үндэр наhатай хүгшөө наманшалан зальбарна. «Эсэгыешни большевигүүд алаа» гэжэ хархис хара hанаатанай тарааhан үгэдэ хүбүүниинь этигэжэ, Тапхаровай дээрмэшэдтэй ниилэшэнэ. Энэ хэрэгтэнь нютагай нюдарган баяшуул, шанга шадалтан тухиран туhалаа. Тапхаровай туhамаршан Шоно гэдэг залуушуулай дунда жэрхэмшэгтэ муухай идхалгын хүдэлмэри ябуулна.

Улаан командир Б а т ы н тусхайта эльгээhэн багша — О ю у н а й хүрэжэ ерэмсээр, айл хотондо аргагүй hонин хубилалтанууд үзэгдэнэ. Оюунай хөөрөөнүүдые залуушуул бахархан шагнана. Батын гэртэ Оюун байрлажа, тэндэ шэнэ hургуули нээнэ. Хүн зониие үзэг бэшэгтэ hургахын, эрдэм болбосоролдо элсүүлхын тулада угаа ехэ хүдэлмэри ябуулна. Тиин энэ нютагта анха түрүүн Ленин багшын гайхамшаг нэрэ, алдар хэрэгынь мэдээжэ болоно. Коммунис партиин зэргэдэ имагтал сэдьхэл бодолоороо, ажал хэрэгээрээ сэбэр сэхэ хүнүүд орожо болохо юм гээд тэрэ ойлгуулна. Һурагшадынь амяа таташоод, багшаяа шагнан hууха юм. Теэд иимэ hайн hайхан ажал ябуулгын урдаhаа Шоно ба тэрэнэй hамган, айл хотоной нюдарган баяшуул зүрин бодоно. Эндэ анха семеновско офицер ябаhан Н. Тапхаров бии болоод орхино. Эдэнэр хэды аашалалдан оролдобошье, хүн зониие мэхэлжэ шаданагүй. Тосхондо улаан партизанууд хүрэжэ ерэнэ. Улаантанhаа тэрьедэhэн Банзадые эхэнь гэртээ нюуна. Бата тэдэнэйдэ наган баринхай орожо ерэнэ. Теэд эхэнь Банзад хүбүүгэе хамаг бэеэрээ халхалан зогсожо. Батаhаа хайра үршөөл гуйха юм, «Тапхаровай бандада хүбүүгээ эльгээжэрхиhэндээ зэмэтэйб» гэжэ мэдэрхэ юм.

Оюуниие сагаантан мүрдэжэ барина. Тэрэниие Банзад үхэлhөө абарна. Тиихэдээ Оюуниие буудан алаха даабаритай болоhон аад, харин Тапхаровые буудана. Энэ үедэ Батые Шоно гэдэгэй буудахаа забдан байтарнь, Банзад урда тээнь гаража ерээд, Батые бүхы бэеэрээ халхалжа, өөрөө hомондо дайруулан, наhа барашана. Эндэ суглаphан хүнүүд баатарлигаар наhа бараhан нүхэдэйнгөө түлөө харюу үhөөгөө абаха тухайда тангарна.

Зүжэгэй гол удхань иимэ hэмнай даа. Тус зүжэгые Дэрээнэй к о л л е к т и в соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ В. Ц. Баторовай хүтэлбэри доро харуулба. Нүхэр Баторов сомоной Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшээр хүдэлбэшье, угаа ехэ эдэбхи оролдолго гаргаа, хубсаhа хунар, мори унаа, юрэнхы хүтэлбэрилгэhөө эхилээд, имагтал өөрөө толгойлоо бшуу. Энээнэйнь үрэ дүн яhала эли. Коллективынь хэды залуушье hаа, нилээд шалгарба.

Хорло-эхын ролиие Дэрээнэй совхозой 1-дэхи отделениин счетовод-кассир Софья Цыбикова гүйсэдхэбэ. Энэ ролиин орёо хүндэшье hаа, залуу актриса бэрхээр наадаа. Сценэ дээрэ боложо байhан үйлэ хэрэгүүдтэ ехэ шүтэнгеэр, сүлөөтэй зохидоор ролёо тэрэ гүйсэдхөө, эхын сэдьхэл hанаае үнэншэмэ hайнаар харуулаа. Тэрэ хадаа ганса хүбүүнэйнгээ гү, али эрэ нүхэрэйнгөө түлөө бэшэ, харин бүхы хүн зоной хуби заяанай түлөө hанаагаа зобоно. Тиигээд наадаха үедөө хүсэ шадалаа наринаар, зүбөөр хубаарилжа шадаа. Софья Цыбикова эгээл түрүүшын үйлэhөө эхилэн, харагшадай дура сэдьхэл буляаба.

Залуу багша Оюунай гол рольдо совхозой счетовод Л. Санжиева наадаба. Түрүүшын үгэ, түрүүшын картинаhаа эхилээд, тэрэ ролёо эсэстэнь хүрэтэр яhала шадабаритайгаар гүйсэдхөө, эдэбхитэй шударгы залуу багшын сэдьхэл бодолые тодо hайнаар харуулаа. Тэрэ илангаяа нюдарган Шонотой уулзажа наадаха үедөө харагшадай сэдьхэл зүрхэ хүдэлгөө. Оюунай мүрдүүлжэ байhые гүнзэгы удхатайгаар элирхэйлээ. Эндэ залуу багшын гүн гүнзэгы этигэл найдал, нугаршагүй зориг тодо хурсаар харагдана.

Шонын ролиие хүдөөгэй клубые даагша Жана Балданов үнэншэмэ hайнаар гүйсэдхэбэ. Тэрэ хадаа артистын бэлигтэй хүн. Шэнэ засагта үhэрилдэhэн нюдарган Шонын образые яаhан элеэр гаргабаб гэжэ, hуугаабди. Залуу багшын нэрэ хүндые хухалхын хойноhоо hэшхэл hэнгэргүй болошоhон нюдарган Шоно ямар доройд нэтэрүүлээр оролдоноб — зэбүүрхэмээр. Эхэ хүнэй энэрхы зөөлэн сэдьхэл ашаглажа, Хорлые Шонын мэхэлhэн сценэ яhалашье гүнзэгы удхатай болоо.

Мүн эндэ Сүгсын рольдо наадаhан совхозой механизатор Д. Аюшеев тухай тэмдэглэхэ дуран хүрэнэ. Тэрэ хадаа хоёр тээшээ hанаагаа хубааhан хүнэй образые шадамараар харуулаа. Сүгсын энэ абари зангайнь алгасаан-дутагдалые нюдарган Шоно ехэл шадажа хэрэглэбэ ха юм.

Гадна нүхэд Б. Баторов (Нашан Тапхаров), А. Будаев (Дагба), Ц. Бубеев (Бато), Р. Баторова (Дулма), М. Раднаева (Жалма), О. Буянтуева (Дари) болон бусад даалгагдаhан рольнуудаа тус тустаа нилээд hайнаар наадаба.

Сэхыень хэлэхэдэ, Дэрээнэй коллективэй асарhан «Тангариг» гэжэ зүжэг мүнөө үнгэржэ байгаа харалгын репертуар соо хүндэтэй hуурияа эзэлхэ ёhоороо эзэлнэ.

Дурсагдаhан коллектив — залуу, эдэбхи эрмэлзэл түгэс. Нютагай сомоной Соведэй, партийна организациин, совхозой хүтэлбэриин туhаламжа дэмжэлгэтэй.

Дэрээнэйхидэй саашадаа бүри ургаха, hонин репертуартай болохо байhаниинь дамжаггүй.

З. ЦЫДЫПОВ,
Зүүн Сибиринн соёлой институдай багша.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: хоёрдохи үйлэ сооhоо хэhэг, Хорло — С. Цыбикова, Шоно—Ж. Балданов, Сүгсэ—Д. Аюшеев гэгшэд рольнуудаа гүйсэдхэжэ байнад.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: нэгэдэхи үйлэ сооhоо сценэ харуулагдана. Оюунай рольдо (баруун гарhаа) Л. Санжиева, Дари—О. Буянтуева гэгшэд наадана.
А. МАНЗЫРЕВАЙ фото.

АЙМАГАЙ ГАЗЕТЭНҮҮД МЭДЭЭСЭНЭ

Механизаторнууд ...ошорно

«...ммунизм» колхоздо эм...гдэhэн трактористнуудай ...ада hуралсал дүүргэгдэбэ ... Улаан-Үдын аймагай ...мунизмын туяа» газетэ мэ...дээнэ.

...гэрhэн үбэлэй үедэ 16 за... хүбүүд, басагад трактористэ курсада hуралсаhан, мүн 16 ...изатор мэргэжэлээ дээшэ...лhэн байна. Колхозой главна ...енер П. Б. Базаров, механик ... Я. Демин, ажахын главна аг...ом Н. М. Андреев гэгшэд ...ада хэшээлнүүдые үнгэргэ... байгаа.

...гүйсэдкомой хүдөө ажахын ...лениин тусхай комисси ...да hуралсагшадта шалгал...лидхэжэ, 14 залуу колхоз... механизаторай үнэмшэлгэ ...рдэбэ. Тэдэнэй тоодо А. По...ин, В. Тугутов, М-Д. Пурбу... В. Мильгунов болон бусад ...оно. Мүн тиихэдэ мэргэжэ...шэлүүлhэн 7 механизатор ...ин классай трактористын ...элгэ абаhан байна.

...до гарахаар бэлэн

...рой совхозой механизатор ... тариашад хабарай тарил... хүдэлмэриие эмхитэй hай..., богони болзорто үнгэргэ... тула ехэ оролдолго гаргана ... «Зэдын үнэн» газетэ мэдээ... Трактор болон бусад тех... hайнаар заhабарилха асуу... шухала анхарал хандуу...наhан байна. 28 гусенична ...тор саг болзортоо заhабари..., мүнөө полидо гарахаар ... болгогдонхой. Мүн тиихэ... 31 сеялкэ, 35 плуг болон бу... техникэ hайнаар заhабари...нхай.

...ехникэ заhабарилгын хүдэл... совхозой Тохойн отделени...ангаяа шапар hайнтайгаар ...эргдөө.

...лын тарилгын бүхы хүдэл... 15—18 үдэр соо сүм дүүр...хээр хараалагданхай.

...шаалтай үүсхэл

...аловска здравпунктын хүдэл...шэд арад зоной элүүрые хамгаалгын хүдэлмэриие улам саашадань hайжаруулха талаар hайшаалтай үүсхэл гаргаhан юм гээд Баунтын аймагай **«Витимэй толон»** газетэ мэдээсэнэ.

Ниитын хүсөөр эмхидхэгдэhэн санитарна постнуудай гэшүүдэй хоёр hарын hуралсал hаяхан дүүрэбэ. Эндэхи 14 санпостдо хамтадаа 40 гаран хүн оролсоно. Пост бүхэн 30 бүлын хүнүүдые хангадаг, түрүүшын туhаламжа үзүүлхэ аптечкэтэй юм. Мүн тиихэдэ постнууд ариг сэбэрые сахижа байха уялгатай байдаг.

Маловск тосхондо ажаhуудаг М. А. Сидорова, Т. А. Плотникова, З. И. Корецкая, П. Т. Баракина, В. П. Русакова болон бусад санитарна постнуудай хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

—Санпостнуудай хүдэлмэридэ үдэр бүри туhаламжа хүргэжэ, ажалыень зүбөөр ударидаха зорилготойбди,—гээд здравпунктые даагша М. Лакеева хөөрэнэ.

Стол тойроод врачнар...

«Знание» бүлгэмэй аймагай организаци болон санитарна гэгээрэлэй кабинедэй хүдэлмэрилэгшэдэй үүсхэлээр городой культурын байшанда hаяхан врачнарай уулзалга болобо гээд Хяагтын аймагай **«Ленинэй туг»** газетэ мэдээсэнэ.

Хяагтын медицинскэ училищиин директор В. К. Альков, невропатолог Л. В. Бычкова, фтизиатор Б. Ф. Рубан, санэпидемстанциин главна врач Б. Ц. Бальдиров болон бусад врачнар суглаpагшадта элдэб янзын үбшэн тухай, үбшэниие эмшэлхэ арга боломжо тухай тобшохоноор суглаpагшадта хөөрэжэ үгэhэн байна. Уулзалтада хабаадалсагшадай олон тоото асуудалнуудта тодорхой харюу үгтэбэ.

Совет медицинын туйлалтануудые олониитэдэ ойлгуулха, үргэнөөр дэлгэрүүлхэ хэрэгтэ иимэ уулзалганууд тон ехэ үүргэ дүүргэхэ байна. Уулзалганууд саашадаашье үнгэргэгдэжэ байхаар хараалагдана.

ХИЛЫН СААНАҺАА

ЗОРИГ БАДАРУУЛАГША ХҮСЭН

БЕРЛИН. (ТАСС). КПСС-эй XXIV съездын материалнууд ГДР-эй олониитын гол анхаралда байжа үргэлжэлhөөр. Советскэ Союзай экономикые хүгжөөлгэ тушаа КПСС-эй ЦК-гай тоосоото элидхэлэй бүлэгүүдэй имагта ехэ удха шанарые ГДР-эй мэдээжэ эрдэмтэ-экономист Юрген Кучинский тэмдэглэбэ. Ленинэй үгэдэг шэнги зүбөөр бодото байдалда сэгнэлтэ үгтэhэн, зүб зорилгонууд табигдаhан байна гээд тэрэ эрдэмтэ тэмдэглэбэ.

«КПСС-эй XXIV съезд хүсэ шадал оруулха тон ехэ ушар болоно, социализмын илалта түгэлдэр алхасые дахин харуулhан байна. Эгээл тиимэhээнь, хаанахишье хүн зон съездын материалнуудые hонирхожо уншана. Съезд дээрэ хэлэгдэhэн hанамжануудые бодото ажалдаа хүтэлбэри болгохоор хамтын ажалта тариашад эрид шиидэнги»,—гээд ГДР-эй арадай палатын депутат Стефан, Загродник тэмдэглэбэ.

Эб найрамдалай, аюулгүй байдалай түлөө арадуудай тэмсэлдэ КПСС-эй XXIV съездын ехэ удха шанартай байhые ГДР-эй Эб найрамдалай соведэй генеральна секретарь Вернер Рюмпель тэмдэглэбэ. «Бүхы арадуудай ерээдүйдэ ядамаггүйгөөр, амгалан тайбанаар ажаhуухын түлөө тэмсэлдэ Советскэ Союзай гол үүргэ дүүргэжэ байhыень съезд дахин харуулба. Бүхэдэлхэйн түүхэтэ удха шанартай энэ съездые дэлхэйн зоной hонирхон дэмжэhэн ушарынь эб найрамдалда дуратай, империализмда эсэргүү бүхы хүсэнүүдэй нягта нэгэдэлтэй, арадуудай эб найрамдалай, хани барисаанай, hаналаа нэгэдэлгын гол түшэг тулгууринь болгшо Советскэ Союзтай нягта нэгэдэлтэй байhыень харуулба»,—гээд Вернер Рюмпель тэмдэглэбэ.

БУРУУШААЛГЫН НОТО

ВАШИНГТОН. (ТАСС). США-да байдаг совет зургаануудта, гражданинуудта эсэргүү сионис этэгээдүүдэй хорото ябуулгаяа үргэлжэлүүлжэ байhан тушаань ээлжээтэ ното США-гай гүрэнэй департаментда Вашингтондо байдаг СССР-эй посольство ябуулба.

Апрелиин 13-да Нью-Йоркдо «Аэрофлот», «Интурист», «Амторга» гэжэ совет эмхинүүдтэ эсэргүү хорото ябуулга сионис хулиганууддай хэhэндэнь, мүн совет гурбан дипломадуудта эсэргүүгээр сионистнуудай хулиган ааша Вашингтондо гаргаhандань тэрэ ното соо анхарал хандуулагдана.

Совет зургаануудай США-да hаадгүйгөөр ажаллаха, аюулгүй байха хэмжээ абаха эрилтэ американ засагаархидай урда СССР-эй посольство дахин табиба.

Каирта зүблөөн болоно

КАИР. (ТАСС). Араб дүрбэн ороной федерациин хүтэлбэрилэгшэдэй зүблөөн Каирта нээгдэбэ. ОАР-ай президент Анвар Садат, Суданай революционно соведэй түрүүлэгшэ Джафар Нимейри, Сириин президент Хафез Асад, Ливиин революционно соведэй түрүүлэгшэ Муамар Каддафи гэгшэд тэрэ зүблөөндэ хабаадалсана.

Федерацида хабаадагша оронуудай хоорондохи харилсаа хүгжөөхэ асуудалнууд, Израилиин эзэрхэг түримхэй дайнай үргэлжэлжэ байхада Дүтын Зүүн зүгтэ бии болоhон байдал, Иорданидахи палестинскэ хүдэлөөнэй байдал тэрэ зүблөөн дээрэ зүбшэн хэлсэгдэнэ.

Совет дурадхал һайшаагдаба

КАРАКАС. (ТАСС). Политическэ асуудалнуудаар, уласхоорондын аюулгүйе сахиха, буу зэбсэг хуряаха асуудалнуудаар парламентнууд хоорондын союзай комиссиин заседани Каракаста боложо, аюулгүйн асуудалаар ниитэ Европын зүблөө зарлаха тухай СССР-эй парламентска бүлэгэй дурадхал гол түлэб hайшаагдаба. Олохон делегадууд совет дурадхалые бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал бэхижүүлгэдэ шухала туhа нэмэри болоно гээд сэгнэhэн байна.

Англи, СССР, США, ЧССР, Финлянди, Югославиhаа бүридэhэн тусхай комисси байгуулха гэhэн шиидхэбэри политическэ асуудалнуудай комисси гаргаба. Тэрэ комисси совет дурадхалые үндэhэ болгон, парламентнууд хоорондын союзай дүтын заседани дээрэ харагдаха резолюциин проект зохёохо байна.

Корейе нэгэдүүлхын түлөө

ПХЕНЬЯН. (ТАСС). Пхеньянда боложо байгаа КНДР-эй Арадай ехэ дээдэ суглаанай V сесси дээрэ «Мүнөөнэй уласхоорондын байдал, эхэ ороноо өөhэдөө мэдэжэ нэгэдүүлгые түргэдхэхэ тухай» элидхэл хэхэ зуураа, КНДР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр Хо Дам ороноо амгалан тайбанаар нэгэдүүлхэ программын 8 пунктые заажа хэлэбэ.

Американ сэрэгүүдые Урда Корейhээ гаргаха; американ сэрэгүүдэй гаргагдаhанай hүүлээр Хойто ба Урда Корейн зэбсэгтэ хүсэнүүдые үсөөрүүлхэ; Урда Корейн ба бусад оронуудай хоорондо баталагдаhан аад, зүгөөр тиигээд корей арадай аша туhада таарахагүй бүхы договорнуудые үнэн бэшэ гэжэ соносхохо гээд тэрэ программа дотор хэлэгдэнэ.

Урда Корейhээ американ сэрэгүүдэй гаргагдаhанай hүүлээр бүгэдэниитын сүлөөтэ hунгуули демократическа гуримаар үнгэргэхэ; политическэ ажал ябуулгаяа хаана хаанагүй сүлөөтэйгөөр ябуулха эрхэ политическэ партинууд болон эмхинүүдтэ олгохо, тэрэшэлэн Урда Корейн түрмэнүүдтэ хаагдаhан бүхы патриодуудые сүлөөлхэ гэжэ дурадхагдана. Эхэ оронойнгоо эсэслэн нэгэдэтэрынь хоёрой хоорондо зууршалга, холбоо бэелүүлхэ, худалдаа наймаа, экономическа, научна, культурна харилсаа Хойто ба Урда Корейн хоорондо эмхидхэхэ хоёр талын конфедераци хэрэгтэй болоо hаань бии болгохо гээд дурадхагдана.

Корейе нэгэдүүлхэ асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхын тулада Хойто ба Урда Корейн политическэ партинуудай, ниитын эмхинүүдэй политическэ зүбшэлгын зүблөө зарлаха гэжэ Хо Дамай элидхэл дотор дурадхагдана.

Хорото ааша

АМСТЕРДАМ. (ТАСС). Апрелиин 15-най hүниин тэндэхи сагаар 2 часта Нидерландадахи СССР-эй худалдаа наймаанай түлөөлэлгэтэ зургаанай байшангай хажуудэ мэдэгдээгүй хүнүүд бомбо тэhэлжэ, тэрэ байшангыень, мүн байрын гэрнүүдые hандаргаба. Зарим хүдэлмэрилэгшэдынь гэмтэhэн, шархатаhан байна.

Иимэ ушарай болоhые халаглажа байhанаа Амстердамай бургомистр мэдүүлээд, туhаламжа үзүүлхые дурадхаба.

Бомбо тэhэлбэ гэжэ тухайлагдаhан гурбан хүн баригдаа гэжэ полициин түлөөлэгшэ мэдүүлбэ.

Лэйрдын пресс-конференци

ВАШИНГТОН. (ТАСС). США болбол зэбсэгтэ хүсэнүүдээ үлэ мэдэгдэхэ болзор соо Зүүн-Урда Азида үлөөхэ юм гээд пресс-конференци дээрэ оборонын министр М. Лэйрд мэдүүлбэ. Удаан болзоройнгоо түсэбые США-гай сэрэгүүдые Азида байлгахагүйгөөр табиха гээшэ тон буруу гээд хэлэбэ.

«Вьетнамизаци» гээшэнь Вьетнамай зониие хоорондонь алалсуулха гэhэн политика байха юм. Теэд тэрэ политикаяа США үргэлжэлүүлхэ хүсэлтэй тээд Пентагоной ноён мэдүүлбэ.

Газарайнгаа сэрэгүүдые США гаргаашье hаа, уhан сэрэгээ, агаарайнгаа сэрэгые Зүүн Урда Азида хойшодоошье байлгаха юм гэжэ Лэйрд хэлэбэ.

«Никсонэй доктрина» гэдэг заабариин ёhоор, Индохитадтахи нүхэсэгшэ оронуудтаа сэрэгэй нилээд ехэ дэмжэлгэ США үзүүлхэ гээд оборонын министр тэрэшэлэн хэлэбэ.

Зүүн Урда Азидахи дайгаа байн байтараа заа зааханаар болюулха хүсэлтэйбди гэhэн шашалдаантай Лэйрдын hая хэлээшэ үгэнь оройдоошье тааранагүй.

Зүүн Пакистандахи байдал

КАРАЧИ. (ТАСС). Зүүн Пакистандахи байдал түбхинэжэ байна гээд АПП агентство мэдээсэнэ. Зүүн провинци доторхи агаарай замуудаар Пакистанай авиакомпани самолёдуудаа дахин ниидүүлжэ эхилбэ. Тэрэшэлэн Дакка Карачи хоёрой хоорондо самолёдууд үдэр бүри ниидэжэ эхилээ.

Дакка городой гол албануудай ажал гуримтай hайн боложо байнхай. Чандпурые (Камилла округ) гүрэндэ эсэргүү этэгээдүүдhээ Пакистанай арми дууhан сэбэрлэбэ гээд хуулита ёhоор соносхогдобо.

РАВАЛПИНДИ. (ТАСС). АПП агентствын мэдээсэhэнэй ёhоор, апрелиин 21-hээ хожом бэшэ ажалаа эхилхыень гүрэнэй зургаануудай бүхы алба хаагшадта, гүрэнэй предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэдтэ захирhан директив гаргагдаа.

Үйлсын байлдаанууд

ЛОНДОН. (ТАСС). Хойто Ирландиин ниислэл Белфаст хотодохи байлдаанууд дахин эхилбэ. Сэрэгэй засагаархидай, Ольстерой правительствын бодотоор дэмжэhэн протестант hүйдхэлшэдэй хорото ябуулгын уршагаар улад зоной, солдадуудай хоорондо үйлсын байлдаан апрелиин 14-дэ бүхэли hүни соо үргэлжэлбэ. Буудалдаанай болохо үедэ католическа геттын хэдэн зон шархатаба.

Георгий ДАШАБЫЛОВ

ТҮРЭЛ НЮТАГАЙ ҺЭБШЭЭН

БУРГААСТАИ

Буряад ороной карта дээрэ,
Бургаастайм, шамаяа оложо ядабаб.
Буруу тугалай уужам бэлшээри —
Баруун нугаарнь алхалан ерэбэб.
Хаанахана бэлэй? Тухайлнаб таамаг
Хотонойм ори гансахан гудамжа.
Зуугаад үрхэтэ айл аймаг
Һуугаа һэн эндэ утаа гаргажа.
Хабарай үдэшэлэн, элеэр һанагдана,
Хашан уйтайгаар үүдэн хаагдана.
Нобшорһон хэншьеб түлеэ хахална.

Нохойнууд абяархан дарья табина.

Номогон нажарай дуулим һүни
Ногооной буха бүрхирнэ үни,
Үнеэд үйлсэдэ хүндөөр уухилна.

Үбһэшэдэй тэргэ наяран саашална.

Олон мянгаад мүнгэн тоборюулга —
Одо мүшэд намартаа ялагар.
«Долоон үбгэдэй» алтан татуурга
Добо дээгүүрнай һанжаад ялагар.

Үбэлэй һүни үльгэр шагнажа,
Үүрые угтана бага наһан,
Аажам дуурана Бургаастайм һажажа,
Аалин бударна хүбэн саһан.
Тогтоногүй саг. Сахилгаандал түргэн.

Толгой, һаншаг мүнгэлнэ ябууд.

Басагад һууна үлгы хүдэлгэн,
Баабай болоно үсэгэлдэрэй хүбүүд.

Харанаб мүнөө. Хаанаб Бургаастайм,
Халаахай, зүлгэ, тэнюун шугы?
Хүүеэтэй, шууяатай минии Бургаастай
Хүрьһэтэ дэлхэйн нюруу дээр үгы.

Хүгшэрөөшэд—Улаан хадада үнинэй.

Хүршэ айлнууд нүүгээ Ушхайтада.

Заха газарта һонигүй хэбтэһэнээ —
Залуушуул гүйлдөө түб хотодо.

...Хахалагдаһан буусам хара торюун.
Хабтайжа урдам һунаад жэгтэй.

Хаанашьеб дэгдэһэн жэргэмэлэй дуун
Хаха зосоомни ороод жэгтэй.

Минии одон эндэл носожо,
Минии тоонто эндэл булаатай.
Хоридохи намарай тэрэ үдэшэ
Холодоо һэм шамһаа, Бургаастай.

Нууртаа ниидэн хабар бусаһан
Нугаһан шубуун яаһан жаргалтайб!
Түрэһэн үлгыдөө ерэжэ бууһан
Хүнэй хүбүүн яаһан жаргалтайб!
Гушан гурбанай саһа гэшхээд,
Уян болошоо гүб? Ойлгожо яданаб.
Нютаг нугаяа хаймадан шэртээд,
Нюдэнэй нулимса барижа яданаб.
Намайе зэмэлхыень оло шагнагшаб:
Намаг, тала, Сэгээн Хуһаяа,
Дахин бусахагүй балшар наһаяа
Дабтан дурдана дан шашаг.
Унаһан морин, тохом эмээл,
Шунгаһан горхон, энэл буусаһаа
Эхэ оромни эхилһэн юм гэхэдээ,
Эндүүрнэгүй байхаб яагааш һаа.
Наһан соогоо гээдэгбди олые,
Налагай эхэ эсэгээ, амараагааш.
Гэгээн ехэ хотон айлые
Гээхэ гээшэ нэгэл хайшааб?!
Юртэмсэ дэлхэй эрьелдэжэл байна.
Юндэн булаг харьялжал байна.

Зүгөөр, тиимэл минии Бургаастай
Зүүдэндэ үзэгдөөд болидоггүй гунигтай.

...Абажа гараһан тиихэдэ үшөө
Адха шоройдоо нэмээжэ зогсоноб.

Һайхан дураехаалай арюун хүшөө
Һанаан соогоо бодхоожо зогсоноб.

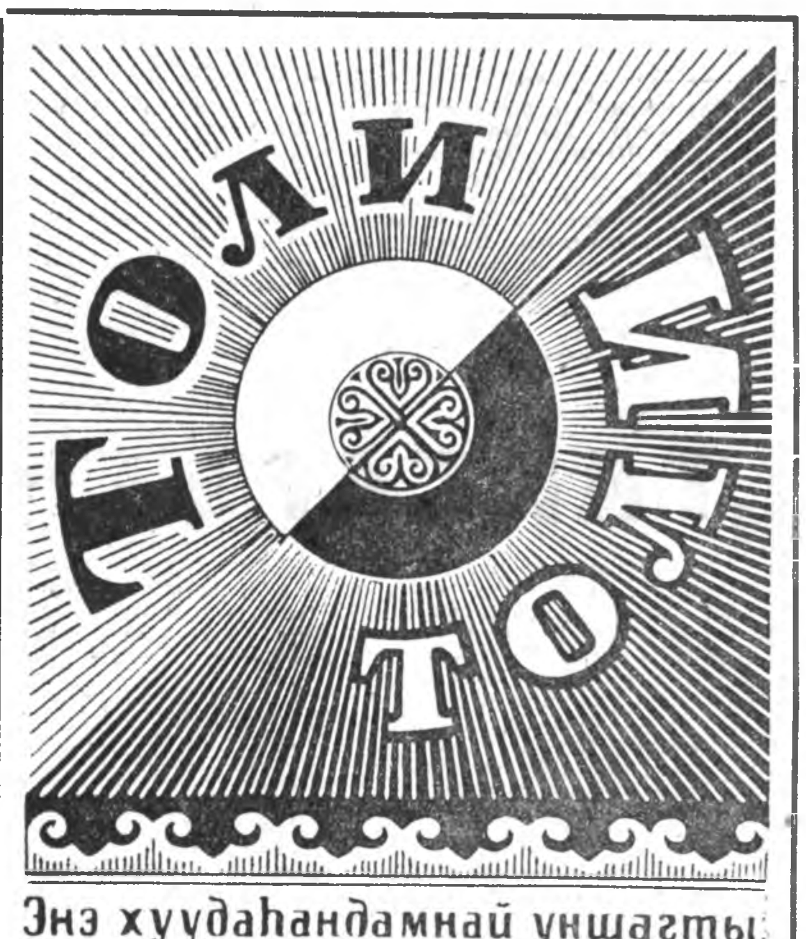

Энэ хуудаһандамнай уншагты:

- Онёон Дагбын оньһон зугаа.
- Шэнхинээтэ шүлэг—шэнэ бүтээл.
- Хүүгэдээ мартажа хүдхэрһэн эсэгэ тухай.

М. БАТОИН

БОГОНИХОН НАЙРУУЛГАНУУД

I. НАРАН

Уулын саанаһаа үндыжэ гараһан наран аляа багахан минии түрүүшынгээ алхам хэжэ, тэнсүүриеэ оложо ядан арбаганан абахадам:

— Харыш, хүбүүхэн, яаһан томо асари ехэ хүн болохо гээшэб! — гэжэ дулаахан элшээрээ эрхэлүүлэн, наһанаймни холын замые гэрэлтүүлжэ үгэдэгынь һайн даа.

Үдын ангама халуун соо шулуухан харгыгаар дабшахадам, орой дээрэһээм хайрагүйгөөр шараһан наран:

— Хүн, харалши, иимэ ши багаш. Үглөөгүүр харуулагшадамни адли болотороо үшөөл ургаа үдыш, — гэжэ үсэд зангыемни таажа, хурса туяагаараа хүсыемни эршэдхэхэ шэдитэйнь һонин даа.

Бууралтаһан толгойгоо үргэжэ, сагуудай сараа шэнгээһээр уршалаатаһан нюураа орохо наранай элшэдэ тодон зогсоходом:

— Мүхэшэгүй зориг, залиршагүй хүсэн танда бии юм байна. Харгты, иимэ ехэт, иимэ үндэрта, һонор сэдьхэлтэ, оюун ухаата хүн! — гэжэ хэлэдэг зантайдань гайханашьегүйб даа.

2. ДЭЛГЭР ДАБААН

Иимэ нэрэтэй хадалиг газар нютагтам бии юм. Яахадаа Дэлгэр гэжэ хүнэй нэрэ абаһан байгаа хаб? Энэ хадада хэтын хэтэдэ нэрэеэ үгэжэ мүнхэлһэн тэрэ хүн хэн гээшэб?

Нарһан тужа һаншагаараа Хөөрхын талые шуу эсхэһэн налшагар энэ хадын хаяада хуушан монгол үзэг бэшэгтэй үбгэжөөл һуудаг байгаа һэн ха. Тэрэ уужам сэдьхэлтэй, һайхан һанаатай хүн байһан байгаа ёһотой. Хорёод онуудай шууяатай тэрэ хаһада ном судар шудалха дуратайшуулые үбгэжөөл өөрынгөө шабинар болгоһон гээ. Тиигэжэ тэрэ хадын хаяада «һураһан далай, һураагүй балай» гэдэг ёһые эсэгэнэр, эжынэрнай ойлгожо эхилһэн үльгэртэй.

Эрид үгсэлүүршье бэшэ юм даа Дэлгэр дабаан. Тиимэшье ехэ шадал хэрэгтэй бэшэ юм оройдонь хүрэхэ. Теэд түрүүшын дабаан хэзээдэшье гайтайхан байдаг ааб даа. Түрүүшын дабаа дабажа шадаагүй һаа, урдахи олон уулануудай оройдо хүрэхэ аалши?

Үнгэрһэн дабхар олон хярануудай үндэрһөө гэдэргээ эрьежэ харахадаа, нютагаархимни түрүүшынгээ дабаа ойндоо оруулдаг бээз. Иимэл ёһо ушарһаа энэ хада багшын нэрэ абажа, хойто үенүүдэй байдал соо холын тэрэ сагай сууряа һануулан һуудаг.

Иигэжэ зомнай һайн хүниие хүндэлдэг, аша туһыень харюулдаг.

ТАЙМЫРАЙ ДОЛГАНО-НЕНЕЦКЭ НАЦИОНАЛЬНА ОКРУГ. **Ажалшадай ажаһуудалай эрилтэ хангаха Дудинска комбинадай гутал оёдог цех соо. Мастернууд В. Шинкарук, В. Болина гэгшэд энэ зураг дээрэ харуулагдана.**
ТАСС-ай фотохронико.

ҮНШЭРҺЭН ҮХИБҮҮД,

АЛИМЕНТ ТҮЛЭДЭГГҮЙ ЭСЭГЭ...

Үнгэрэгшэ жэлэй һүүл багта Улаан-Үдын Советскэ райсоведэй гүйсэдкомдо хубиингаа хэрэгээр орохо гэжэ ябатараа тон танил хүнүүдтэй гэнтэ уулзашабаб. Багсаахадам, тэрэ хоёрни намтай хөөрэлдэхэ дурагүйшэг хэбэртэй. «Хүн бүхэндэ өөрын хэрэг байдаг ха юм. Хэрэгээрээ яаража ябаһан зондо оло мянгаяа шашаад, һаатуулһанай оройдоошье хэрэггүй» гэжэ һанаһанһаань һониноошье мэдэлсэнгүй, хахасаха гэжэ байтараа:

— Аймгүйсэдкомдо гэр байрын хэрэгээр ороо гүт?—гэжэ һонирхобоб. Тэрэ хоёрни бэе бэеэ хялам гэжэ харалсаад, абяагүйхэн зогсохо юм. Аягүй юумэнэй болоһые тухайлбашье, дахин асуухаяа зүрхэлбэгүйб.

— Гэр байраар һонирхохошье гэжэ юун байхаб даа. Үмсын гэртээ һэмнайбди. Нэгэл юумэн болоо даа. Хожом мэдэхэл байхат,— гэжэ Софья хэлээд, уруу дуруу болоодхибо. Хараһаар байтарни тэрэ үбгэнтэйгөө нэгэл тиимэ хүйтэншэгөөр хахасаад, гэдэргээшье харангүй автобусой байдаг газар тээшэ яаруу түргэн алхалба. Харин үбгэниинь, Викторынь, тэрэ дары маһалзаад, тад ондоо тээшэ шэглэбэ.

Яагааб, юун болооб? Ямар хэрэгээр аймгүйсэдкомдо орооб? Али эбээ таһараад, уур сухалайнгаа охиндо энээ руу гүйлдөө юм гү? Ушар тиимэһээ Софьятай уулзажа, болоһон ушар тухайдань нам зохидоор хөөрэлдэхэ гэжэ шиидэбэб.

Недели болоһон хойно гэртэнь ошоходом, Софья хоёр үхибүүдээ һургуулидань түхеэрүүлжэ сүлөөгүй байба.

— Виктор хаанаб, ажалдаа гү? —гэжэ асуубаб.

Харюу дуулдабагүй. Үнөөхил зандаа үхибүүдээ түхеэрүүлнэ.

— Эжы, баабаймнай хэзээ ерэхэб? Ямар удаан ерэнэгүйб?—гэжэ хүбүүниинь һуража һалабагүй.

— Баабаймнай ямар удаан командировкодо ябана гээшэб. Урдань иигэжэ ябагшагүй һэмнай, —гэбэ басаганиинь.

Софья үхибүүдээ энхэргэнээр хаймадан хараад, сэдьхэлэй оёорһоо һанаа алдаһанай удаа:

— Танаа мартаагүй юм һаа, ерэнэ аабза,—гэбэ.

Үхибүүдшье һургуулидаа ошолой. Софья городой эдеэ хоолойнэгэ магазинда наймаалагшаар хүдэлдэг. Тухайлхадам, ажалдаа ярана янзатай.

— Иимэ өөдэгүйхэн юумэн болошоол даа.

— Яагааб, юун болооб, Виктор та хоёр һалаа гүт?

— Тиимэ, һалаабди. Элдэбээр аашалаа, яһала тэсээб, хүрөө болоо. Энэ дэлхэйдэ нэгэ дахин амиды ябаха сагтаа хүндэ баһуулха, доромжолуулха гэжэ гү? Үгы, урданай барга бүдүүлиг саг бэшэ.

Софья Махутовагай иигэжэ хэлэхэдэ, аймгүйсэдкомдо ямар хэрэгээр ерэһыень одоол ойлгожо, гэр бүлэеэ орхёод, залуу һамгантай ниилээд, аяар холын хойто зүг ошоһон Виктортэйнь улаан нюураараа уулзажа, эрын ёһоор хөөрэлдэжэ үрдеэгүйдөө халаглаа бэлэйб. Халаглахашье гэжэ даа. «Өөрөө өөрсэ, бэеэрээ бэрхэ түрэһэн», ганса өөрыгөө тоодог хүйхэртэй хөөрэлдэхэнь нилээд бэрхэтэй, халтад лэ гээ һаа араатай нюдаргань хүнэй хамар дээрэ «пяс» буушадаг юм гэжэ хожомынь дуулдаа һэн.

Арбан жэлэй саана тэдэнэр һөөл инаг, юрэдөө, ямаршье хүнэй атаархама бүлэ болоо бэлэй. Дэрэ нэгэдүүлжэ, гэр бүлэ болохоо түхеэрһэн хоёрой түрэлхид түрын зугаа нютагтаа наяруулжа, юрөөлэй эгээ һайхан, эгээ дэмбэрэлтэй үгэ зугаа дэлгэжэ, нилээд баясаа һэн. Бэлэг сэлэгшье байгаа. Одоо ядархаар юумэн үгы ха юм. Үхибүүтэй болоходоо ана-мана баярлаһан, түрэлхидөөшье баясуулһан байха. Үри хүүгэдһээ, юрэдөө, һайн һайхан, хүндэтэй юумэн үгы гэжэ хэр угһаа хэлсэгшэ. Уданшьегүй хоёрдохинь бии боложо, залуу айлда бүришье хүхюутэй, шууяатай болобо.

Сэхыень хэлэхэдэ, түрүүшээр яһала гэмгүй байгаа. Виктор шадал зэргээрээ һамгандаа хамһалсажа, үхибүүдээ ехэ болголсохые оролдоо. Улаан-Үдэ зөөжэ ерээд, үмсын гэр худалдажа абаад, нилээд дорюун юумэд түбхинөө бэлэй. Зол жаргалаар халима, үнэр баян бүлэдэ атаархамаар һэн. Үхибүүдынь үдэр бүри үндыжэ, һара бүри һархайлдажа, үдэр сагай ошоһые обёороогүй байтарнь һургуулиин богоһо алхалжа, эрдэмэй нюусатай танилсажа захалаа. Одоо энээнһээ гоё юумэн байха аал? Хай даа, үгыл хаш даа.

— Бүхы юумэн архиһаа болоол даа. Зүгөөр гахайншье эдихэгүй тэрэ гашуун харада хамаг з... тохоод яахамнайб. Өөр... рижа шадахагүй, архиин ... хүтэлэгдэһэниинь энэ ха ... жэ Софья хэлэнэ.

Виктор Хабитуев Улаан-... овощторгдо шофёроор ... байгаа. Хүнгэн машинада ... зоргоороо харайлгахадаа ... ха юм. Городой ямар гуд... хайшан гэжэ годируулһ... нэй газаа машинаяа татал... ень элирүүлээдшье яаха... Муунь гэхэдэ, Виктор үдэ... «һаатадаг», гэртээ шал ... ерэдэг болобо. Шэмээгүйх... жа унтахагүй, харин ... зобоохо, хэмһээ хэтэрхэй... заашань намнажа гаргаха. ... тухайдань милицидэ, арадай ... тэ дуулгагдаһан, «дахин ... гүйб» гэжэ Виктор най... байха. Али нэгэ шалтаг... һамганһаа һалаад, залуу з... гэрлэхэ гэһэн холын хара... рилго табиһан хүйхэр үнөө... бээрээ аашалба.

— Хараха янзада ... «шүдхэртэйхэн» хүбүүн хэб... Бодожо үзэнгүй, яаруу ... ри хээд, түриигөө һамна гэ... болохош, басагамни. Яахы... гүй дурлалсашоо юм һаа, ... өөһэдөө мэдэнэ бэзэт. Тан... би заяан ха юм,—гэжэ ... хэлэһые шэхэнэйнгээ мүн... дэшье хабшуулха ухаагүй ... ха юм.

Хадамда гараһан басага... гатай болоһон хүбүүнэй ... сэлмэг һайхан, арюун ту... байдаг шуу. Теэд юундэ ... өөдэгүйхэн юумэн болош... Бэе бэеэ һайса мэдэлсээгүй, ... түргэн шиидхэбэри хэһэнэй ... шолон али иимэ гү? Тиихэд... фья гэгшэ ори гансаараа ү... Викторэй орхижо ошоһон ... үхибүүд бии.

Би һаяшаг Софьятай дахи... забаб.

— Хаанаһаа ябанабши?—... асуубаб.

— Арадай сүүдһээ... Үн... алимент эльгээнэгүй. Үхиб... хайрлажа уярха сэдьхэлтэй ... байшоо,—гэжэ хэлээ һэн.

Хүнэй хуби заяан, үйл... Зүгөөр хүнэй жаргал ганса ... лэ гарта ха юм.

М. ОСОДО...

ОНЁОН ДАГБЫ... ХӨӨРӨӨНҮҮДЬЭ...

Шулуута, Сахюурта, Халюута гэжэ гурбан нютаг-голнууд хоорондоо ехэдээл һаа хорёод модоной зайтай һэн. Урдандаа тус тустаа өөһэдын ажахытай жэжэхэн колхозууд байһанаа хамтаржа, мүнөө томохон колхоз болонхой.

Дайнай һүүлэй жэлнүүдтэ энэ гурбан нютагай бүхы хүн зондо һайн танил болоһон Шагжын Дагба, үгышье һаа, доохонуур нюдэнэйнь саагуур хүн зоной хэлсэдэгээр «Онёон Дагба» гэжэ суурхашаһан наһатайшаг үбгэн бии агша һэн.

Үндэрынь метрһээ нэгэ заа үлүүхэн, боро боршогор бэетэн, шэгнээ һаа, хонинһоо хүндэ бэшэ гэхээр. Шордогор заахан сагаан ямаан һахалтай, үбгэржэ уршыһан нюур дээрэнь нэгэ бага шантайд гэһэн хамар һайса шэртэжэ харамаар гэхээр хоёр бишыхан зурлаа нюдэд, теэд шэхэниинь энэ гонзогор жаа толгойдоо яашье таараладанагүй гэхээр—дэншье һаа далбагар саанаа наашаа нэгэ бага түгдыһэн. Тиимэһээл энэ гурбан голой хүнүүдтэ «Онёон Дагба» гэлсүүлдэг байгаа ха.

Тэрэнэй хөөрэхые шагна... ратайшуул, илангаяа үхибү... дэнэр хойноһоонь дахалда... даг һэмди.

Дагба үбгэн эдэ голнууд... эгээл эрхим һайн, ... һээ мэргэн ангууша... юм гэхээр бэлэй. О... нээрээ энэ үбгэнэй хөөрэ... хые шагнагша һайт. Хөө... халашоод, урдаа табюулһан ... сайһаань, табагһаа ама ху... шье мартажархёод, өөры... дэ өөрөө этигэшоод, зурлаа ... нюдэниинь гал сахилжа, шор... сагаан һахалынь ямаанай ... шэнги шодолзожо, хасарынь ... мэдэ улайжа захалха. И... өөрһөө ондоо болошоод, ... тан хөөрэжэ һууһан хүндэ ... гүй һуухаар бэшэ бэлэй. Гай... тай һонёор тааралдаһан ха... нээрээл тиимэ ха даа гэжэ ... шоод, амяашье татахаа боли... шагнажа һуудаг байгаабди...

Онёон Дагбаһаа ойлгожо ... һан хэдэн хөөрөөнүүдые ду... һанаатайб. Теэд Дагба үбгэн ... геэр һайнаар хөөрэжэ шада... байһандаа уридшалан таа... хүлисэл гуйнаб.

ҮНЭН БОЛОҺОН УШАР

АЗАТАЙ ХҮНЭЙ АЛЬГАН ДЭЭРЭ ТОҺОН

—Арбаад лэ гаран жэл үнгэршэбэ ха, али хэзээ гээшэ һэм. Тэрэ үдэр малаан харагшан үнеэмнай тугаллаха байһан юм. Һамгамни «нэгэ үдэршье һаань ой зайнгүй үнгэргыш даа» гэжэ ехэл гуйгаа бэлэй,—гээд Дагба үбгэн хөөрөөгөө эхилбэ. Гэр соо үнэһэндэ булаһан талханай хоншуу үнэр хамар хадхажа, бидэндэ амар заяа үзүүлнэгүй. Пеэшэнэй хажууда Дулма хүгшэнэй юу хэхыень хирэ болоод лэ бидэ хараад абанабди.

— Үдэшэнһөө хойшо түхеэржэ, дари туулга бэлэдхэжэ зэһэшэһэн намайе хэншье тогтоожо шадахагүй ха юм. Мэргэн хара самсаалтаяа мүрэ дээгүүрээ нэшээд лэ, «дэлхэйн дэмбэрэлтэ ехэ хэшэгһээ хүртөөгүйдөө аргамгүй даа, хүгшэн» гээд лэ газаашаа гэшхэлшэбэл даа. Ай, гайха ехэ. Габжа нохоймни ганса гозогор сэргынгээ узуурта дүрбэн хүлөө өөдэнь харуулжархёод, хүхиһэнэйнгөө ехэдэ гэхээр хүльбэржэ хэбтэбэл даа. Энээниие хараһаар түргэн гэртээ гүйжэ ороод: «хүгшэ—ан, харыш түргөөр, Габжамнай гайтайл юумэ зүгнэбэл, харыш» гэжэ байжа оөрөөшье мэдэнгүй һүхирбэб. «Булуудхадаа хазуулхадаа хүльбэржэ байгаа гүб даа»,—гээд хүгшэм шагаажа хараад, хамарайм урда хаб гэтэр үүдээ хаажархиба.

Намаяа дахажа, хэрмэ; булганай мяха һэхэртэрээ эиджэ һурашаһан Габжамни һүүлээ шарбагануулан эрхэлжэ, горхон тээшэ гүйшэбэл даа...

Хярмаг саһан дээрэ хэрмэ, шандаганай мүрнүүд бэил хэбэртэй. Нэгэ булган һүниин тэн багаар баруулшаһан байба. «Аһайш даа!» гэжэ һүүхирөөд, нохойгоо дуудажа мүрыень үнэрдүүлэмсээрни, ангууша Габжамни хиидэшэбэл даа.

Ябанабди, ябанабди, ябанабди! Ямар муухай эсэхэ сасахые мэдэхэгүй булган гээшэб! Хада хабсагайн эрмэгые, хасуури хүбшын олониие бэдэржэ, мүрөө төөрюулхэ гэһэндэл гүйшэһэн адхамар байхадань яахабши! Хоёр хүлэйнгөө хойшоо харатар ябаад, нэгэ хярын орой дээрэ амархаяа һуубаб. Габжамнишье баһал эсэшэһэн хэбэртэй, ута нимгэн улаан хэлээ һанжуулаад, уухир уухир амилжа, хажуудамни хэбтэнэ.

«Юугээ зүгнэжэ, үглөөгүүр хүльбэрһэн золигбши» гэжэ байжа гэмэрээд, гэртэһээ абажа гараһан эдеэнһээ хаяжа үгэнэб. Наранашье орой болошонхой. Гэнтэл тээ доромнай гэшүүһэ, мүшэрнүүдэй лажаганаса хухархa, үшөөшье ямар нэгэн зэрлиг муухай, жэхыдэһэ хүрэмөөр абяанууд дуулдашабал даа.

Габжа бидэ хоёр гансата хүл дээрээ һүрэжэ бодошобобди. Энэ тэрэ юумэеэ түргэхэн хам-хум суглуулаад лэ, шууяанай болоһон зүг тээшэ, жалга руу доошоо һолжорон татажа бууходамни, нохоймни намһаа холодохо юм бэшэ. Һэжэглээд, абяагүйхэн яба ябаһаар, шэдхэ бүтүү шэрэнги соогуур ходо гараад харан гэһээм...— ай, зайлуул, юун боложо байгаа гэжэ һананат. Нюдөө тэһэ харахаар юумэн боложо байхадань яахабши!

Абар табар модотой, зөөлэн хүбхэнтэй, багахан саһатай талмай дээрэ, намһаа хорёод сажан тухай газарта буха ехэ тулалдаан боложо байбал даа.

Томо хара бартахи хойто хоёр хүл дээрээ бодошоод, шэхэнэй дүлииртэр хэрхиржэ, нюдэнһөө гал сахилуулан байба. Хашарагай зэргэ томо бодон гахай тээ саана ошоод, түхэреэлжэ эрьелдээд, баабгай тээшэ буугай һомондол шууяжа, энэ минии һомошо хутага шэнги хоёр һоёһоо дүлэ хаялан ерэхэдэнь, баабгай арай шамай хажуу тээшээ халба һүрэжэ үрдихэтэйгөө адли, гахайн хондолой дээрэ альгадажархиба. Бодон гахай һинсагад гэжэ, саашаа харайхадаа нэгэ хүлөө шэрэн һагад бага аалидашаба гэһэй, бузар түргэн эрьелдэжэ, дахин доботолбо. Иимэ түргэн эрьелдэхэ гэжэ хүлеэгээгүй баабгай бүри хажуудань шахуу ерэһэн хойнонь бодон гэхэдээ, хойнотошобол даа. Хажуугаарнь нэгэ бага шударан татаад гарахадаа, хурса хутага һоёгоороо баабгайн амин бэеын дээхэнүүр шуу эсхэжэрхибэ. Баабгай тонгогод гэжэ зүүн гараараа хүбхэн абажа, һанжажа эхилһэн гэдэһээ бүглөөд, гахайн дахин шууяжа ерэхэдэ, баһа хожомдошоһон байба. Годогод гэжэ һүрэн татажа, хадарһан бодон гахай үшөө нэгэ зүһэжэрхибэл даа. Аргаа барагдажа байһан баабгай һүүлшынгээ хүсэ зангидажа, гахайн нюрган дээрэ бии үгы хүсөөрөө альгадажархёод, алдалан уншаба. Нюргаа хуха сохюулһан, хүлөө булгалһаншье һаа, энэ ехэ тэмсэлдэ илажа гараһан бодон гахай мүлхин һагад нохой бидэ хоёр тээшэ дүтэлбэл даа. Гонгиножо, хүлэймни хоорондуур орёос... жо байһан нохойгоо үдьхэлж... горуулаад, «хара самсаал... тодхожо ерээд лэ, мүлхижэ ... һан гахайн хоёр нюдэнэй хоо... до хоноожорхибоб. Юу бай... тангайшоол гүб даа.

Баабгайн хажууда ошоо... далай ехэ шуһан, гэдэһэнин... барижа гарашаһан байхада... тагаа гаргажа ерээд лэ, ... доторынь хуу гаргажа хаяад... еыень жалга руу шэрэхэдэ... гэн лэ байба. Тээ дорохо... лаад, бодон гахайнгаа гэдэ... торынь гаргажа хаяад, баа... гаа хажууда асаржа, тэрэ... танхагар ехэ гэдэһэн соо ... шамай гэжэ түлхижэ ору... Баабгайнгаа хойто хоёр хү... буугайнгаа ооһороор уядхи... ни, шаргын хоёр оглёободо ... һан хөөмэгшэ шэнги боло... Одоо би морин шэнги гэхэ... али сар шэнги болоод ... ооһороо мүр дээрээ хаяад ... зүдхэ зүдхэһөөр гол дээрэ ... ерээ бэлэйб.

Хэдэн үдэр соо манай Ш...тын, Сахюуртын, Халюуты... зон ехэ багагүй баабгайн, г... мяха эдижэ, одоол жаргаа ... даа. Харин мүнөө энээнэ ... даг юумэгшэ гү, али үгы г... мэдэе-э. «Улаан мяхан ... ха, улаан нюур барагдахагүй» ... сэдэг гүб даа.

Иимэл ушар болоһон юм ... Хожом, дахин ерэхэдээ, ... гөөлдэ ябаһанаа гү, али ... Малаанда үнжэһэнөө хөө... үгүүжэб.

Иигэжэ хэлээд, Дагба ... сайгаа уужа захалаа һэн.

В. ЛУБСАН...

ТУБААН ХАМБА

ОНТОХОН

Тубаан хамба гэжэ үгытэй ядуу хүн ажаһууһан юм. Үндэр наһатай эхэнь намартаа мэхээр малтажа, амтан хоол бэлдээд лэ байдаг һэн.

Тубаан хамба үглөөнэй бүрүүлһээ үдэшын харанхы болотор элдэб ажал хэдэг бэлэй. Нэгэтэ нэгэ хүршэнь һүхэ, нүгөөдэнь аргамжа үгөөд, иигэжэ хэлэбэ:

— Хадада гаража, түлеэ отоло. Тэрээнээ худалдаад мүнгэ олохош. Эхынгээшье, өөрынгөөшье хоолой тэжээхэш.

Тубаан хамба хоёр хүршэнэрэйнгөө үгые дуулажа, туулмаг соо хахад хирмаса хээд, һүхөө һуйбадажа, аргамжаа мүр дээрээ хаяад, нилээд холо ябажа, ой модото хадада гараба. Тиигээд хадын оройдохи бар тайга уруу орожо, отогоо баряад, түлеэ отолжо оробо. Тэрээнээ хахалжа, түлихөөр бэлэн болгожо сомобо. Тиигэжэ Тубаан хамба гурбан һара һүбэ нүхэгүй тайга соо байжа ажаллаба.

Нэгэтэ үглөөгүүр тэндэнь нэгэ наймаашан ерэбэ ха. Тэрэнь түлеэндэнь хорхойтожо, Тубаан хамбада худалдахыень дурадхаба. Тубаан хамбада зүбшөөхэһөө ондоо юумэн үлэбэгүй.

— Шүүрхэ бүхэнһөөнь хэды мүнгэ эрихэ хүмши?—гэжэ наймаашан асууба.

— Шүүрхэ бүхэмни нэжээд сагаанта байха.

Наймаашан зүбшөөжэ, арбан шүүрхэ абаад, арба сагаан үгэбэ.

Тубаан хамба тэрэ дороо гэртээ ошожо, эхэдээ мүнгэеэ үгэхэдөө иигэжэ хэлэбэ:

— Эжы, энэ арба сагаан асарааб: хахадаарнь эдеэ хоол худалдажа абаарай, нүгөө хахадаарнь өөртөө самса абаарай. Тиигээд хаан баабайнда ошожо, басагыень намда зууршалжа ерэ.

Эжынь юуншье гэжэ хүбүүндээ харюусахаа ойлгобогүй.

Теэд Тубаан хамба өөрынхеэрээ байжа, шиидхэбэреэ дабтаба:

—Яабашье хаанай басагаар һамга хэхэб!

Эжынь хаан баабайн ялагар һайхан ордондо ошохо баатай болобо.

Ордоной харуулшан Тубаан хамбын эхые намнажархиба. Тиигэжэ тэрэ юушье бүтээнгүй, гэртээ бусажа ерэбэ.

— Эй даа, эжы, ордоной хажуугаар гуйраншан шэнгеэр ябаха бадаршан юм аалши! Намда хаанай басаган хэрэгтэй,—гэбэ Тубаан хамба.

Эжынь юу хэлтэй гээшэб гэжэ шэбэнэһээр, дахин хаанай ордон ошобо. Үүдэндэнь дүтэлжэ ерэхэдэнь, баһал тэрээнние намнахаа һанабад.

Тубаан хамбын эхэ харуулшанда хандажа:

— Намайе хаанда абаашагты. Би тэрээндэ ехэ һониниие дуулгахаа һанааб,—гэбэ.

Энээн тухай хаан баабайдаа дуулгабад.

Үгытэй ядуу хүгшэнэй тэрээнтэй хөөрэлдэхэм гэхэдэнь, хаан баабай яһала гайхаба. Тиигээд иигэжэ захирба:

— Тэрэ шабгансые амидыгаар намда асарагты!

Тубаан хамбын эхэ хаан баабайн урда ерэжэ, доро дохин мэндэшэлээд хэлэжэ эхилбэ:

—Үндэр түрэлтэ хаан баабаймни! Газар дэлхэй дээрэ ганса хүбүүтэй хүнби. Тэрээндээ, хаан баабай, басагыетнай зууршалжа ерээб.

Хаан баабайн харюугай шанга гээшэнь:

— Ордонойм хажууда ордон бодхо гэжэ хүбүүндээ хэлыш даа. Тиигээ һаань, басагаа үгэхэ, үгэхэгүйгөө хаража үзэхэб. Хэрбээ дүшэн хоногой туршада ордон бодхоогүй юм һаань, толгойень таһа сабшахые захирхаб!

Тубаан хамбын эжы уһа нёлбоһо болоһоор гэртээ ерэжэ, хаанай хэлээшые хүбүүндээ дуулгаба.

Хүбүүниинь харюудань энеэбхилжэ:

— Бү уйлыш, эжы! Энэш айха юумэн бэшэл!—гэбэ.

Үдэр хоногууд хойно хойноһоо һубарилдаһаар, гушан юһэ хоношобо.

Эжынь һанаагаа зобошобо.

Теэд Тубаан хамба дүшэдэхи хоногтоо үдэшэлэн хаан баабайн ордондо дүтэлэн ошоод, һүхөөрөө нэгэ сабшахадань, тон һайхан ордон бодошобо. Тэрэнь хаан баабайн ордондо орходоо хоёр дахин үндэр, гоё һайхан гээшэнь аргагүй. Алта мүнгөөр сардан, тэрээнээ гоёобо.

Үүр сайжа байха үедэ хаанай сонхоороо харахадань, яларма гоё ордон урдань бодошоһон байба.

Тубаан хамба тэрэ үдэртөө хаан баабайнда ошожо асууба:

— Ордоншье бодоо, үшөө юу захирхатнайб?

Хаан баабай басагаа Тубаан хамбада үгэхэ дурагүй байһан дээрэһээ иигэжэ хэлэбэ:

— Басаганайм шамда ошожо байхаар хоёр ордонойнгоо хоорондо хүүргэ барииш даа!

Тубаан хамба унтаха дээрээ газаа гараад, һүхөөрөө нэгэ сабшахадань, хүүргэ бодошобо.

Одоол хаан яахашье аргагүй байһанаа ойлгожо, албата зоноо урин, басаганайнгаа хурим түрые наадхуулба.

Тиигээд Тубаан хамба эхээ асараад, инаг һайхан һамгантайгаа үни удаан соо зол жаргалаа эдлэжэ, хүнжэлөөр дүүрэн хүбүүд, басагадые үргэжэ, хойморто хүн зоноо угтан урижа, амтан эдеэгээр хүндэлэн, олондоо хүндэтэй, түмэндөө түшэг боложо һуугаа юм һэн ха.

Б. ШОЙДОКОВ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Ажалай ехэ һайндэр» гэһэн түрүү бэшэг. Коммунис субботнигто зорюулагдаһан материалнууд. СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Залуушуулые хүмүүжүүлхэ тухай С. Ангаповай статья. Партийна хронико. Түрэл орон доторнай.

Гурбадахи хуудаһанда: С. Шагжинай зүжэг тухай корреспонденци. БурАССР-эй арадай хиналтын комитедтэ. Хилын саанахи мэдээсэл.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: Субботын үдэртэ зорюулагдаһан тусхай хуудаһан.

САГАЙ УЛАРИЛ

Улаан-Үдын авиаметстанциин мэдээсэһэнэй ёһоор мүнөөдэр республика доторнай бага зэргэ үүлэтэйшэг байха, саһа, бороо орохогүй. Баруун урда зүгһөө һулаханаар һалхилха. Байгал шадарай ба хойто аймагуудта 5—10 градус дулаан, Улаан-Үдэдэ һүниндөө 4—6 градус хүйтэн, үдэрынь 14—16 градус дулаан байха.

Апрелиин 18—19 үдэрнүүдтэ республика доторнай үүлэтэйшэг байха, зарим нютагуудта саһан орохо. Хойто аймагуудта һүниндөө 5—10 градус хүйтэн, үдэрынь 5—10 градус дулаан, бусад нютагуудта һүниндөө 0—5 градус хүйтэн, үдэрынь 13—18 градус дулаан байхаар хүлеэгдэнэ.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ

Н-03437. Заказ №